

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte
22. februar 1989

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte 22. februar 1989

	Side
Åpning og konstituering	3
Sakliste punkt 1 – Tariffrevisjonen – 2. avtaleår	4
Leif Haraldseths innledning	6
Debatten	13
Leif Haraldseths oppsummering av debatten	14
Votering	17
Sakliste punkt 2 – Sysselsettings- situasjonen	20
Debatten	23
Votering	25
Avslutning	27
Navneliste	74

Landsorganisasjonen i Norge

holdt årsmøte i regi av representantene på onsdag 22 februar 1989 i Samfunnsallen i Oslo.

Møtet ble åpnet kl. 10.00 av L.O.s formann, Leif Haraldseth, som på vegne av Sekretariatet ønsket representantene velkommen og innbudte gjester og tilskuere til møtet.

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
Åpning og konstituering	5
Saklistas punkt 2 – Tariffrevisjonen –	
2. avtaleår	6
Leif Haraldseths innledning	6
Debatten	15
Leif Haraldseths oppsummering av debatten	44
Votering	47
Saklistas punkt 3 – Sysselsettings-	
situasjonen	50
Debatten	53
Votering	72
Avslutning	72
Navneliste	74

TALERLISTE:

	Side
Arntsen, Brit Unni	38-59
Bauck, Sidsel	24
Christiansen, Bjørn	37
Christoffersen, Kjell	19
Engevik, Ove	53
Fagerli, Thor	62
Fjæstad, Svein	33-49
Frøysland, Rolf	21
Grønningsæter, Arne	29-64
Haraldseth, Leif	5-6-44-50-51-70-72
Helgesen, Roar	18-57-67
Hendricksen, Jardar	27-65
Hysvær, Einar	41
Jensen, Jens-Petter	55
Knapp, Ole	11-40-44-47-48-49-53-70-72
Kolstad, Walter	15
Kristiansen, Rune	29-60
Langbråten, Arnold	28-68
Lindrupsen, Olav	35-69
Lund, Leif	43
Opsahl, Frode	30
Sande, Leif	63
Totland, Nils	42
Øveraas, Harald	39

Landsorganisasjonen i Norge

holdt ekstraordinært representantskapsmøte onsdag 22. februar 1989 i Samfundssalen i Oslo.

Møtet ble åpnet kl. 10.00 av LOs formann, *Leif Haraldseth*, som på vegne av Sekretariatet ønsket Representantskapets medlemmer og innbudte gjester hjertelig velkommen.

Ingen av representantene hadde merknader til den utsendte innkalling, og møtet ble erklært for lovlig satt.

Leif Haraldseth refererte følgende forslag til

SAKLISTE

1. Åpning
2. Tariffrevisjonen – 2. avtaleår
3. Uttalelse om sysselsettingssituasjonen

VEDTAK: Forslaget til sakliste ble enstemmig godkjent.

Følgende **FORRETNINGSORDEN** ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige.
Informasjon til pressen tilrettelegges av LOs informasjonsavdeling.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag, begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsorden gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og skal være undertegnet med vedkommendes navn. Ingen nye forslag kan tas opp etter at strek er vedtatt. Forslag som ikke har tilknytning til den godkjente dagsorden, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.

5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt vedtakene. *Så fremt representantskapet ikke forlanger protokollen opplest, gis sekretariatet fullmakt til å godkjenne protokollen.*

Leif Haraldseth foreslo nestleder Ole Knapp som dirigent for representantskapsmøtet.

Dette ble enstemmig godkjent.

Saklistas punkt 2:

Tariffrevisjonen – 2. avtaleår

Leif Haraldseth holdt følgende innledning om Tariffoppgjøret 1989:

«I gjeldende tariffavtale mellom LO og NHO sier reguleringsbestemmelsen at eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt prisutviklingen fra desember 1987 til desember 1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988.

– La meg først få knytte noen kommentarer til disse punktene.

Svekket konkurranseutsatt sektor

I lengre tid har vi slitt med en pris- og kostnadsvekst som har svekket næringslivets konkurranseevne og bidratt til å redusere kjøpekraften av våre medlemmers inntekter. De senere år har vært preget av en situasjon der landet som nasjon har brukt mer enn vi har produsert. Dette har gitt oss store underskudd i utenriksøkonomien som før eller senere måtte betales. Et annet trekk i bildet er at det norske rentenivået har ligget uvanlig høyt i forhold til rentenivået i andre land. Dermed har investeringene i næringslivet blitt hemmet, samtidig som bokostnadene for våre medlemmer har blitt ekstra tyngende.

Dette var bakgrunnen for det tariffoppgjøret vi gjennomførte i fjor og som på mange måter var spesielt. Det var det første oppgjør på lenge som var ledd i et inntektspolitisk samarbeid og det hadde klare målsettinger om å bidra til en bedre utvikling i norsk økonomi. De mål vi satte oss var at oppgjøret skulle bidra til å dempe pris- og kostnadsveksten, gi en utvikling i retning av lavere rente og medvirke til å rette opp utenriksbalansen i norsk økonomi. Det

overordnede mål bak dette var naturligvis å bidra til å sikre sysselsettingen.

I det år som er gått har vi sett en klart gunstig utvikling på en rekke områder. Selv om utviklingen på arbeidsmarkedet har vært en stor skuffelse. Vi kommer tilbake til sysselsettingssituasjonen som egen sak i et senere punkt på dagsordenen her i dag og jeg skal derfor ikke gå nærmere inn på den nå.

Lavere pris- og kostnadsvekst

Den gunstigste utviklingen i året som gikk ser vi kanskje best på pris- og kostnadssiden. Mens prisstigningstakten var på rundt 7% i februar og mars i fjor da vi gjennomførte oppgjøret var vi nede på 5,6% i desember. Vi nådde ikke målet på 5% i desember, men det var ikke mye som manglet. I januar i år var prisstigningen 5,2% og i inneværende måned er det gode muligheter for å komme ned på 5% eller lavere. Vi kan derfor si at vi når målet vårt et par måneder senere enn det vi håpet på. Dessuten er den underliggende prisstigningstakten når vi ser utviklingen fra måned til måned enda gunstigere. Faktisk peker utviklingen i dette året mot en prisstigning på mellom 4 og 4,5%.

Bedret utenriksøkonomi

Også i norsk utenriksøkonomi er det skjedd store forbedringer i løpet av året som gikk. Mens en for året 1988 opprinnelig regnet med et underskudd på 17,5 milliarder kroner, ser det nå ut til at resultatet blir et underskudd på 13 milliarder kroner for 1988. For inneværende år regnes det med en ytterligere reduksjon i utenriksunderskuddet. Kanskje ned mot 5 milliarder kroner. Vi er således tydelig i ferd med å gjenvinne balansen i norsk økonomi.

Renteutviklingen i rett lei

Også renteutviklingen i året som gikk har gått i riktig retning. Den bedre balansen i norsk økonomi har gitt grunnlag for å sette ned renten i Norges Bank med i alt 2,8 prosentenheter, samtidig som rentene i pengemarkedet har fulgt etter. Denne rentenedgangen har imidlertid på langt nær fått tilsvarende utslag overfor forbrukerne og næringslivet. Det skyldes at bankene ikke har fulgt opp den nedgang det har vært i deres egne innlånsrenter. Det er nå på høy tid at regjeringen sørger for at bankene i fortsettelsen setter ned rentene også overfor sine låntakere. Den siste rentenedsettelsen kan tyde på at det faktisk skjer nå.

Viktige mål er nådd

Med den utvikling jeg her har skissert har vi nådd flere av de mål vi satte oss ved oppgjøret i fjor vår. Vi er dessuten inne i en utvikling som kan gi positive resultater også i tiden framover. En lavere pris- og kostnadsvekst gir viktige bidrag til styrkingen av næringslivets konkurransevne og er medvirkende til å sikre kjøpekraften av våre medlemmers lønninger. Fortsatt rentenedgang kan bidra til å stimulere investeringene i næringslivet og lette bokostnadene for mange av våre medlemmer. En bedret balanse i utenriksøkonomien er en forutsetning for økonomisk handlefrihet, et lavere rentenivå og trygging av sysselsettingen. Det er derfor viktig at vi også ved det mellomoppgjør vi står foran kan klare å videreføre den positive utvikling som vi la grunnlaget for ved det tariffoppgjøret vi inngikk i fjor.

1989 et mellomoppgjør

Opgjøret i år er et mellomoppgjør. Det innebærer visse begrensninger for hvilke krav vi kan stille. Først og fremst er det lønninger vi kan forhandle om i år. Andre krav må vente til hovedoppgjøret i 1990. Og selv på lønnsida står vi ikke fullstendig fritt. Reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår henviser også til avtalens inntektspolitiske målsetting, hvor partenes siktemål også for 1989 er å bidra til en lavere prisstigning og kostnadsvekst. Dette må vi ta til etterretning. Hovedsiktemålet med lønnsreguleringen i år må likevel være å bevare kjøpekraften for midlere og lavere inntekter. Den sosiale profilen ved oppgjøret vil vi ellers ta sikte på å ivareta gjennom like kronetillegg.

Lokal forhandlingsrett

Ett av de store problemene i fjor var at oppgjøret ikke ga rom for gjennomføring av den lokale forhandlingsretten i henhold til våre avtaler. Når det gjelder den lokale forhandlingsretten er det nå viktig at vi kommer over i en normaliseringsprosess. Fjoråret var et inntektspolitisk unntaksår, det var unormalt og ekstraordinært. I avtalens inntektspolitiske målsetting står det at partene i 1989 vil bygge på erfaringene fra 1. avtaleår når det gjelder hvordan man skal forholde seg til lokal forhandlingsrett. I den innstilling som Sekretariatet legger fram for Representantskapet i dag, mener vi å ha funnet fram til en modell som delvis normaliserer forhandlingsprosessen. En modell som forener intensjonene i avtalens inntektspolitiske målsetting med teksten i reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår og vårt ønske om å normalisere forhandlingsprosessen, herunder skritt i retning av lokal forhandlingsrett.

Sentrale rammeforhandlinger

Sekretariatets innstilling når det gjelder lønnsreguleringen for 2. avtaleår innebærer at det skal føres sentrale rammeforhandlinger mellom LO og Næringslivets Hovedorganisasjon med forbundsvis eller lokale tilpasninger. I motsetning til 1. avtaleår, vil vi denne gang kreve at det innenfor rammen åpnes for lokale tariffbestemte ansiennitets- og kvalifikasjonstillegg.

Forbundsvis- og lokale tilpasninger

Sekretariatet går videre inn for at de sentrale forhandlingene mellom LO og NHO fastsetter fordelingen av den totale rammen mellom sentrale tillegg og forbundsvis eller lokale tillegg. Vi vil gå inn for at både de sentrale tilleggene og de forbundsvis eller lokale tilleggene gis som kronetillegg.

Spesielle tillegg

Mange bransjer – ikke minst innenfor eksportnæringene – har i det siste året vært i en spesiell situasjon med god inntjening og høy kapasitetsutnyttelse. Det vil være urimelig om ikke de ansatte i disse konkurranseutsatte næringene, som har måttet tåle en svak utvikling i flere år, ikke nå skulle få noe del i disse bedriftenes høye lønnsomhet. For første gang på 80-tallet står vi i en situasjon hvor det vil være mulig å realisere målsettingen om at de konkurranseutsatte næringer skal være lønnsledende. Som et eget punkt i avtalen vil vi derfor reise krav om spesielle tillegg i bransjer med bakgrunn i positiv utvikling av lønnsomhet og produktivitet. Eventuelle tillegg av denne type skal fastsettes i de sentrale forhandlingene mellom LO og NHO.

Offentlig sektor

Når det gjelder forhandlingene i offentlig sektor, forutsetter vi at disse føres etter de samme hovedprinsipper som i LO/NHO-området og med basis i de reguleringsbestemmelser som er avtalt.

Indeksforhandlinger

I forbindelse med forhandlingene om lønnsreguleringen for 2. avtaleår skal det også føres såkalte indeksforhandlinger på bakgrunn av avtalens forutsetninger om utvikling i priser og lønninger. Selv om prisene har steget ut over de forutsatte 5% fra desember 1987 til desember 1988, er det foreløpig en del uklarhet i forbindelse med lønnsveksten i 1988. Vi kan med bakgrunn i avtalen stille krav om at lønnsveksten renses for eventuelle bidrag fra akkord- og bonusordninger. Vi må også renske statistikken for

eventuelle bidrag fra ekstraordinære struktureffekter. Så langt har vi ikke dette tallmaterialet klart. Statistikken må gjennomgås. Det er med andre ord usikkert hva indeksforhandlingene vil kunne gi. Det er imidlertid allerede klart at vi her bare opererer med ytterst små forskjeller. Først under forhandlingene etter avtalenes bestemmelser vil vi få en endelig avklaring av hva resultatet kan bli.

Våre medlemmer i den offentlige sektor er imidlertid klart i en annen situasjon. Her har lønnsveksten ikke oversteget 5% og krav om kompensasjon for prisstigningen utover 5% kan reises. Det samme gjelder for varehandelen etter de tall som foreligger i beregningsutvalgets rapport.

Inntektspolitisk samarbeid

Til slutt noen ord om det inntektspolitiske samarbeidet med myndighetene. Dette samarbeidet er nedfelt i avtalen også for 2. avtaleår, blant annet i den inntektspolitiske målsettingen og i henvisningen til Statsministerens brev av 24. februar 1988.

Hva angår innholdet i det inntektspolitiske samarbeidet, og eventuelle bidrag fra myndighetene i 2. avtaleår, må det, etter min mening gjøres klart at noen store bidrag fra Regjeringens side forventer ikke vi i dette oppgjøret. Spesielt vil jeg peke på at skattelettelser, etter de modeller som har vært nevnt i diskusjonen så langt, er helt uakseptabelt fra vår side som en del av oppgjøret. Dette vil jeg sterkt understreke.

Inntektsreguleringslov

Med hensyn til spørsmålet om en ny inntektsreguleringslov må dette sees i forhold til det som blir resultatet av forhandlingene. I alle fall må det bli en ny form for lov. Utgangspunktet må være at de uorganiserte ikke skal kunne stikke avgårde med fruktene av de organisertes solidariske opptreden. Myndighetene må derfor også for 2. avtaleår bidra til ordninger som forutsetter at de rammer som blir lagt til grunn innenfor hovedorganisasjonene i privat og offentlig sektor legges til grunn også for de som ikke får sin inntekt regulert av landsomfattende avtaler. Vi må dessuten kreve at alle inntekter underlegges de samme moderasjonskrav som oppgjøret mellom de landsomfattende organisasjonene i arbeidslivet. Aksjeutbyttene må reguleres. Det skulle være unødvendig å si at vi også vil stille krav om at det settes en stopper for at enkelte bedriftsledere kan ta ut en hel industriarbeiders årslønn i spesielle bonusavtaler o.l.

Med disse ordene vil jeg anbefale Sekretariatets innstilling, sa Leif Haraldseth.

Dirigenten, *Ole Knapp*, takket Leif Haraldseth for innledningen.

Dirigenten refererte deretter følgende innstilling fra Sekretariatet:

«Tariffoppgjøret 1989

Reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår vedrørende inntektsoppgjøret mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening, nå Næringslivets Hovedorganisasjon, er fastsatt i forhandlingsprotokollen av 28. februar 1988. Om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår heter det:

«Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt prisutviklingen fra 15.12.1987 til 15.12.1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988, jfr. pkt. b) vedrørende partenes forutsetninger om lønns- og prisutvikling.»

I reguleringsbestemmelsen henvises det også til avtalens inntektspolitiske målsetting som i sin helhet lyder:

«For å redusere pris- og kostnadsveksten, forbedre konkurranseevnen og derved trygge arbeidsplassene, er det partenes oppfatning at det er samfunnsmessig nødvendig å begrense lønnsveksten fra 1987 til 1988 til 5%.

Partene er enige om at den omforente ramme på 5% ikke gir rom for lokale forhandlinger om lønnstillegg. Det vil således ikke være anledning til å avholde lokale forhandlinger eller drøftelser i 1. avtaleår om lønns- og arbeidsvilkår med økonomiske konsekvenser for den enkelte arbeidstaker.

Partene er enige om at disse begrensninger på den lokale forhandlingsretten i 1. avtaleår har vært nødvendig for å sikre lavere lønnsvekst og dermed gi grunnlag for å forbedre bedriftenes konkurranseevne.

Det er partenes siktemål også for 1989 å bidra til en lavere prisstigning og kostnadsvekst. Partene vil bygge på erfaringene fra det 1. avtaleår, herunder hvordan man skal forholde seg til lokal forhandlingsrett. Forøvrig viser partene til statsministerens brev av 24.2. 1988.»

Landsorganisasjonen vil på denne bakgrunn gå inn for at mellomoppgjøret våren 1989 gjennomføres som skissert nedenfor. Siktemålet med oppgjøret må være å bevare kjøpekraften for midlere og lavere inntekter og at konkurranseutsatte næringer skal være lønnsledende. Lavlønnsgarantien videreføres i henhold til avtalene. Spesielle tillegg gis til lavlønte i avtaleområder utenfor LO/NHO som ikke dekkes av garantiordningen for lavlønte.

1. Lønnsregulering 2. avtaleår

A. Sentrale forhandlinger

De sentrale forhandlingene mellom Landsorganisasjonen og Næringslivets Hovedorganisasjon fastsetter den totale rammen for oppgjøret iberegnet lokale tariffbestemte ansiennitets- og kvalifikasjonstillegg.

I de sentrale forhandlingene mellom LO og NHO fastsettes også fordelingen av den totale rammen mellom sentrale tillegg og forbundsvise eller lokale tillegg. De sentrale tilleggene gis som et likt kronetillegg pr. dato og kan f.eks. utgjøre halvparten av den totale rammen.

Videre fastsetter disse forhandlingene rammen for eventuelle spesielle tillegg i enkelte bransjer. Se punkt D nedenfor.

B. Forbundsvise tilpasninger

Den del av totalrammen som ikke gis som kronetillegg i de sentrale forhandlingene, fordeles forbundsvist. Her kan det avgjøres om denne delen av totalrammen skal fordeles forbundsvist eller lokalt. Også disse tilleggene gis som kronetillegg.

I tilfelle uenighet mellom partene om fordelingen bringes saken tilbake til LO/NHO.

De forbundsvise tilpasninger foretas parallelt og avsluttes samtidig med de sentrale forhandlinger.

C. Lokale tilpasninger

Den del av totalrammen som det ved de forbundsvise tilpasninger er enighet om å reservere for lokal fordeling (lokal pott) er beregningsmessig satt til et fast gjennomsnittlig kronebeløp pr. arbeidet time. Fordelingen av potten avgjøres lokalt og tillegg gis fra det tidspunkt som partene lokalt blir enige om.

Uenighet i de lokale tilpasninger bringes tilbake til partene i de forbundsvise tilpasninger.

D. Spesielle tillegg.

Eventuelle spesielle tillegg fastsettes i de sentrale forhandlin-

gene. Slike tillegg gis i bransjer med bakgrunn i positiv utvikling av lønnsomhet og produktivitet.

E. Offentlig sektor.

Forhandlingene i offentlig sektor føres etter de samme hovedprinsipper som i LO/NHO-området og med basis i de reguleringsbestemmelser som er avtalt og som lyder i henholdsvis staten og kommunene:

Staten:

«Før utløpet av 1. avtaleår – dvs. så snart statistikken for lønnsutviklingen i 1988 foreligger, ca. 1. mars 1989 – skal det på dette tidspunkt opptas forhandlinger mellom staten og Statstjenestemannskartellet om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt prisutviklingen fra 15.12.1987 til 15.12.1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988. De statstilsattes og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til arbeidslivet for øvrig.

Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 (offentliggjøres medio januar 1989) ikke skal overstige 5 pst.

I forbindelse med forhandlingene ca. 1. mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning ut over de forutsatte 5 pst.»

Kommunene:

«Før utløpet av 1. avtaleår – dvs. så snart statistikken for lønnsutviklingen i 1988 foreligger, ca. 1. mars 1989 – skal det på dette tidspunkt opptas forhandlinger mellom Norsk Kommuners Sentralforbund og arbeidstakerorganisasjonene om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt prisutviklingen fra 15.12.1987 til 15.12.1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988.

Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 (offentliggjøres medio januar 1989) ikke skal overstige 5 pst. I forbindelse med forhandlingene ca. 1. mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning ut over de forutsatte 5 pst.»

Framdriften i disse forhandlingene må vurderes i forhold til framdriften i LO/NHO-forhandlingene.

2. Indeksforhandlinger

Reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår i LO/NHO-området omhandler også spørsmålet om kompensasjon for prisstigning. Det heter:

«I forbindelse med forhandlingene ca. 1. mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning utover de forutsatte 5%. På tilsvarende måte skal det forhandles om en avkorting i oppgjøret for 2. avtaleår for en lønnsvekst utover de forutsatte 5%.»

Prisene steg med 5,6% fra desember 1987 til desember 1988, med andre ord 0,6 prosentenheter utover de forutsatte 5%.

Den foreløpige og ukorrigerte statistikken fra NHO for voksne arbeidere i LO/NHO-området, viser at lønnsveksten på årsbasis fra 1987 til 1988 var 6,0%. Foreløpige beregninger viser at 0,6 prosentenheter av lønnsveksten i gjennomsnitt for de 3 første kvartaler i 1988, i forhold til samme periode året før, kan føres tilbake til såkalte bransjemessige struktureffekter. I 1988 påvirker slike bransjemessige struktureffekter den statistiske lønnsveksten sterkere enn vanlig. Dessuten vil oppsigelser av arbeidere med kort ansiennitet resultere i høyere gjennomsnittslønn for de som beholder jobben. Også dette vil kunne slå ut i økt lønnsvekst for 1988 statistisk sett. Den lønnsvekst som skal legges til grunn for indeksforhandlingene må være rensset for slike ekstraordinære struktureffekter. Lønnsveksten må også renses for eventuelle bidrag fra akkord- og bonusordninger som det er gjort unntak for i Inntektsreguleringsloven. Under forhandlingene må partene være enige om korrigeringen for slike struktureffekter samtidig som tallene for 4. kvartal legges inn.

I offentlig sektor og i varehandelen har lønnsveksten fra 1987 til 1988 ikke oversteget 5%. Dette utløser krav om kompensasjonsforhandlinger i henhold til avtalene.

3. Inntektsreguleringslov

Myndighetene må bidra til ordninger som forutsetter at de rammer som blir lagt til grunn innenfor hovedorganisasjonene i privat og offentlig sektor legges til grunn for de som ikke får sin inntekt regulert av landsomfattende avtaler. Andre inntekter må under-

legges de samme moderasjonskrav som oppgjøret mellom de landsomfattende organisasjonene i arbeidslivet.

Innstilling: På dette grunnlag gis Sekretariatet fullmakt til å utforme de endelige krav.»

DEBATTEN:

Walter Kolstad, Sekretariatet: – På få dager nær, er det 1 år siden denne forsamling la opp rammen for tariffperioden 1988 – 1990. Vi har hatt nesten ett år til å trekke erfaringer om hvordan det flertallsvedtak som ble resultatet har virket og hvordan dette har slått ut for de vi representerer – medlemmene våre.

Har så utviklingen skjedd slik som vi tenkte, slik som våre forutsetninger var for det hovedoppgjør vi kom frem til i 1988? Hovedmålet var å opprettholde den fulle sysselsetting og at lavere og midlere inntekter skulle sikres bibehold av kjøpekraft. Et ledd i denne målsettingen var bl.a. reduksjon av boligrenten. Dere husker kanskje ikke hva jeg sa i mitt innlegg dengang. Jeg skal gjenta det nå. Jeg sa: «De formuleringer som av det vanlige medlem ble oppfattet som garantier for den utvikling som nå skulle ha skjedd, var kun forutsetninger – forhåpninger – fra LOs side – uten garantier av noen art fra myndighetenes side». Jeg behøver ikke minne dere om renteutviklingen i det tariffåret vi nå har bak oss.

– Fem rentesenkinger av dagslån fra Norges Bank i fjor, høres bra ut i massamedia, men våre forutsetninger var at en slik rentesinking skulle være et ledd i oppgjøret 1988. Ikke en rentesinking som utelukkende skulle dekke bankenes løssaktige behandling av innskytternes penger, med derav følgende tap. Jeg understreker – jeg beskylder ikke Regjeringen for løftebrudd, men maken til unntallighet, sett i forhold til våre forutsetninger, trodde jeg ikke vi skulle få oppleve av en AP-regjering. Det er ikke rart at man merker frustrasjon i alle ledd i fagbevegelsen.

Den fulle sysselsetting og medlemmenes sosiale og økonomiske standard var og er det overordnede hensyn for en organisasjon som vår. Ja, det står svart på hvitt som hovedmål for den tariffperiode vi er inne i – og det skulle bare mangle.

– Jeg skal ikke strø mye salt i sår, men arbeidsløsheten i denne perioden har nådd et omfang som vi må langt tilbake i tid for å finne maken til. Det er grunn til å stille spørsmål om Regjeringen virkelig har helhetsoversikt over det de kaller snuoperasjon, nå når

vi ser konsekvensene av innstrammingstiltakene. I tillegg vet vi at en rekke bedrifter har hengt seg på innstrammingsbølgen, enten behovet er til stede eller ikke.

Vi vet også at direkte og indirekte skatter har økt for de fleste. Økte egenandeler for legebesøk og medisiner, økning på flere tusen kroner i reiseutgifter for kollektive pendlere, sterke prisøkninger for service på kommunalt plan, noe som ikke slår ut i prisindeksen, er en del av helhetsbildet.

Jeg kan ikke se at arbeiderbevegelsens høyeste mål er at vi for enhver pris – hurtigst mulig – skal ha balanse i vår utenriksøkonomi.

Hvorfor denne tirade av sútring i et innlegg som skal trekke opp retningslinjer for det nær forestående mellomoppgjør? Jo, jeg vil påny markere at dette representantskap, som er LOs høyeste myndighet mellom kongressene, har et hovedansvar for den politikk LO skal føre, såvel ved tarifforhandlinger som ellers.

Det forslag til rammer som legges frem her i dag, er et forslag til en typisk «fullmaktslov», hvor innhold i krav fortsatt er ukjent. Jeg liker det ikke. La meg ta punkt for punkt.

I pkt. A, første avsnitt, står det: «De sentrale forhandlingene fastsetter den totale rammen for oppgjøret».

Det er greit, og i samsvar med hovedoppgjørets resultat som ble vedtatt av et flertall av denne forsamling i 1988. Men det står også: «iberegnet lokale tariffbestemte ansiennitets- og kvalifikasjonstillegg».

Jeg spurte i Sekretariatet om meningen er at vi i den totale rammen skal belaste med fratrekk for stedlige avtaler om ansiennitets-tillegg som er avtalt før tariffrevisjonen 1988, for igjen å få de til å virke. Arbeidsgiverforeningen har jo snedig, bl.a. ved hjelp av lønnsreguleringsloven, stoppet disse. Jeg fikk ikke svar. Jeg gjen- tar derfor spørsmålet.

I pkt. 2 står det: «I de sentrale forhandlingene mellom LO og NHO fastsettes også fordelingen av den totale rammen mellom sentrale tillegg og forbundsvise eller lokale tillegg», «og kan for eksempel utgjøre halvparten av den totale ramme, også den delen av totalrammen som ikke gis som kronetillegg i de sentrale forhandlinger, skal gis som kronetillegg i de forbundsvise eller lokale forhandlinger».

Ja, jeg må igjen spørre, så uvitende som jeg er: Hva med de overenskomstområder som ikke har stedlige forhandlinger? De som bare får fastlagt time- og ukelønnssatser ved ordinære sentrale forhandlinger, og hva med stedlige forhandlinger når rammen er lagt og hvor det er bestemt at tilleggene skal gis som kronetillegg?

– Jeg formoder at det ikke blir gitt åpninger til å forflytte den del som måtte stå til disposisjon for forbundene, grupper imellom, og spør derved hva er igjen til stedlige forhandlinger?

«De forbundsvise tilpasninger foretas parallelt», står det, «og avsluttes samtidig med de sentrale forhandlinger». Jeg spør: Er dette mulig?

Og så til slutt: Det åpnes adgang til at spesielle tillegg skal fastsettes i de sentrale forhandlinger for ansatte i de bransjer som har hatt positiv utvikling i lønnsomhet og produktivitet.

Jeg er ikke uenig i at spesiell innsats og produktivitet som gir økt produktivitet og lønnsomhet skal premieres. Det skulle bare mangle at bedrifter som ved hjelp av økt innsats har fått store overskudd, ikke skal dele dette med de som har skapt overskuddet.

Åpninger til dette pkt. står faktisk også under merknader i den inntektspolitiske målsetting som kom med ved oppgjøret i 1988, men det mangler noe. Ikke et ord er med om lavtlønte. De som faktisk har måttet tåle den største byrden i 1988. Jeg synes det er trist å måtte fastslå at LO med sin målsetting ikke har funnet åpninger for denne gruppe og har tatt konsekvensen av dette, ved å fremme tilleggssforslag til pkt. D. Man kan angripe meg for sektortenkning med dette forslag, men det har sine spesielle årsaker.

Bussarbeiderne i privat sektor er et velkjent problembarn. Er dere klar over at begynnerlønn er kr 54,35 pr. time, eller snaue kr. 106 000,- pr. år? I et ansvarsfullt arbeid kveld som dag og helg.

I forbindelse med året 1987, som dette representantskap godkjente 0-oppgjør for, fikk disse bedrifter gjennom statsstøtte utbetalt 5% øremerket til lønnsutvikling for denne gruppe. Oppgjørets resultat hindret at våre medlemmer fikk sin del av denne bevilgning.

Gjennom min etterlysning av de 50–60 millioner som var kommet på urette hender, fikk vi ved hjelp av LO en avtale med N.A.F. som hentet opp noe av beløpet.

I brev av 8. desember 1987 bekreftet N.A.F. følgende:

«Partene er i denne forbindelse enige om at det gis et tilsvarende tillegg pr. 1. januar 1988 som oppgjøret under pkt. 1 måtte gi. Partene er enige om at det ikke vil være mulig å gjennomføre intensjonene om et lønnsnivå relatert til sammenlignbare stillinger ved reguleringen pr. 1. januar 1988. På dette grunnlag er en enig om at drøftelsene skal fortsette i perioden frem til hovedoppgjøret 1988 med sikte på å legge forholdene best mulig til rette for å gjennomføre dette oppgjøret.»

Som det fremgår av denne tekst, er partene enige om at intensjo-

nene er et lønnsnivå relatert til sammenlignbare stillinger. Underforstått, stillinger i stat og kommune.

Vi ser av opplegget her i dag at offentlig sektor vil komme ut med lønnstillegg av en annen størrelsesorden enn i privat sektor. Statistikk og formuleringer tilsier også en slik utvikling.

– Det vil være trist, dersom det skal være LO eller dette representantskap som i vedtaks form hindrer fremsettelse av krav som er så beskjedne at de bare omfatter bibehold av lønnsrelasjonene for direkte sammenlignbare stillinger.

Man skal her huske på at det bl.a. gjelder arbeidstakere som ofte arbeider i samme bedrift, på samme rute, gjennom sammenslutninger. Forskjellen er bare at de har forskjellig formell arbeidsgiver, noen stat, noen kommune og noen privat sektor, avhengig av LO-NHO-oppgjøret.

Man skal også ta med i betraktningen at en negativ innstilling her, gir andre organisasjoner mulighet til å markere seg.

– Vær med og skap åpning til slike forhandlinger, så er det i hvert fall ikke LO og LOs representantskap som sier nei.

Mitt forslag har denne ordlyd:

«Pkt D. Spesielle tillegg

Avsnittet tilføyes:

«Eventuelle spesielle tillegg avtales også for direkte sammenlignbare lønnstagergrupper uavhengig av om lønnstilleggene gis i privat eller offentlig sektor, slik at lønnsrelasjonene bibeholdes i tariffperioden.»

– Når jeg har fått svarene på mine spørsmål og fått behandlet mitt tilleggsforslag, vil helhetsvurderingen av det fremlagte ramme-forslag være avgjørende for vårt forbunds stemmegivning.

Roar Helgesen, Sekretariatet, sa at han med interesse hadde hørt Leif Haraldseths presisering av punkt D i det fremlagte forslag, en presisering han tok til etterretning. – Det gjør at jeg har en annen innstilling enn hva jeg ga uttrykk for overfor Sekretariatet mandag. Men jeg vil gjerne presisere at dersom Representantskapet gir Sekretariatet den fullmakt de ber om, så forutsetter jeg at det er mer enn store ord og fett flesk. Vær oppmerksom på at i Norsk Hydro er det her i landet 24 000 ansatte + 20 000 i utlandet, som har vært med på å skape et overskudd på 6,1 milliard kroner. Og jeg regner med at også de jeg representerer får sin del av den «kaken»

en her får presentert. Når jeg nevner de 6,1 milliardene, så har det sammenheng med at lønnsutgifter trekkes ifra før en får overskuddet, som beskattes med en selskapsbeskatning på 50 prosent. Men jeg håper at Norsk Hydro bruker pengene her i Norge for å sikre norske arbeidsplasser, ikke for å legge ned Rjukan, redusere Notodden og stadig vekke redusere arbeidsplassene. De sa Norsk Hydro satser på utlandet fordi man skal inn bakveien i EF.

– En annen ting jeg vil nevne, er rentenedgangen. Jeg anser nemlig denne talerstolen for å være representantenes talerstol, ikke Sekretariatets.

I det omtalte brev av 24. februar i fjor – som gjorde at jeg gikk imot oppgjøret – var det falske ord og fett flesk som ble presentert. I det siste strekpunktet står det «at man skal legge forholdene til rette for et lavere rentenivå». På hvilken måte har Regjeringen vist vilje og politisk mot til å sørge for at renten her i landet har gått ned? Hvilke midler har Regjeringen vært villig til å bruke? Ingen. Derimot synes finansministeren at det er helt i orden at småsparerne og lønnskotokundene må finne seg i å betale økte avgifter og sørge for at bankene kan komme på beina igjen etter at de har drevet med filantropiske og akrobatiske øvelser, hvor de har tapt millioner på millioner av kroner.

– Jeg håper at det denne gang er LOs representantskap som skal ta standpunkt til forhandlingsresultatet, og at dere ikke – som sist – får det tredd ned over hodene på dere.

Den presisering LOs leder ga under punkt D, medfører at jeg er villig til å stemme for det fremlagte forslag, men jeg er litt skeptisk.

Kjell Christoffersen, Sekretariatet: – Jeg synes det er riktig at vi fra Grafisk nå sier hva vi mener om den pakka vi har fått presentert i dag. Ved forrige korsvei hadde vi store motforestillinger mot det opplegget som da ble presentert. Jeg har for såvidt ikke gått på talerstolen for å reservere meg fra det jeg sa forrige gang, men for å konstatere det som er kjensgjerningen, nemlig at vi er forpliktet til, ut fra Representantskapets flertallsvedtak i 1988, å holde det mellomoppgjøret vi nå står foran innenfor den opptrukne rammen.

– Med det som utgangspunkt fortøner den fremlagte skissen seg fra Grafisk Forbund som et akseptabelt forhandlingsutspill.

– Leif Haraldseth sa i sin innledning at det var et skritt i retning av å normalisere den lokale forhandlingsretten. Det har jeg under-

streket med rødt i hans tale, som jeg skal ta godt vare på, og minne om at dette er et skritt i normaliseringen av det lokale forhandlingsapparat som vi i Grafisk setter mye inn på at vi skal ha opplettet i framtida.

– Jeg aksepterer, og har mye til overs for, den modellen som foreligger med et delt tillegg, hvor man sentralt forhandler om et flatt kronetillegg med et snev av lavtlønnsprofilen i seg. Jeg setter også pris på at vi nå igjen i noen grad kan aktivisere forhandlingsapparatet i den enkelte bedrift ved at de nå får den andre delen av potten til forhandling.

Vi har hatt liknende modeller med pottsystem tidligere. Da har vi gjerne hatt en formulering om at hvis partene ikke blir enige om noe annet, så går det flatt ut. Jeg konstaterer nå til min tilfredshet at vi her har formuleringer som gjør at vi nå kan behandle den siste delen av rammen på en mer differensiert måte i bedriftene – ved at arbeidsgiverne ikke automatisk kan bruke sin vetorett, men at man går tilbake til overordnet instans, for der å få hjelp til å finne resonable løsninger. Jeg skulle ønske at det i dette opplegget også hadde vært noe klarere formuleringer om intensjonene med hvordan denne delen av potten skal brukes. Jeg håper imidlertid at man i lokale forhandlinger og i forhandlinger med tariffmotpartene skal komme fram til noe det er mening i.

Jeg tror det må være muligheter her for å bruke denne delen av potten til å hjelpe dem som trenger det mest.

– Jeg har registrert at punkt D har vakt en viss oppmerksomhet, noe som vel i og for seg er forståelig. Det er vel – som antydnet – noe brudd på det lavtlønns hensynet som i størst mulig grad tidligere har vært forsøkt lagt inn. Jeg har full forståelse for at de som jobber innenfor konjunkturbedrifter av den typen vi snakker om her, og som har vært nødt til å renonsere på sitt lønnsnivå gjennom lengre tid på grunn av lavkonjunktur, ikke stille og rolig kan sitte og se på at bedriftene håver inn milliarder, uten at man kan forhandle om å få en rettmessig del av overskuddet til dem som har skapt verdiene. Jeg gir derfor i utgangspunktet min tilslutning til punkt D, men ikke med samme reservasjoner som Walter Kolstad. Det er også innenfor Grafisk mange lavtlønnsområder, hvor vi mener å ha en regning å presentere. Jeg tror imidlertid ikke det er mulig og realistisk å ta mål av seg i dette mellomoppgjøret til å rette opp gamle synder og skjevheter. Det får vi prøve å ta ved neste korsvei – ved tariffforhandlingene i 1990.

– Når det gjelder spørsmålet om ansiennitets- og kompetansetillegg – som det finnes avtaler om i en lang rekke bedrifter, og som er hjemlet i landsomfattende tariffavtaler – registrerte vi at det ble ekskludert ved forrige korsvei – i 1988. Og jeg er glad for at det oppsettet som nå foreligger har tatt med de to punktene. Det ville antagelig være veldig vanskelig å få forståelse for – i hvert fall i mitt forbund – hvis vi også for annet avtaleår måtte akseptere at disse avtalene var ekskludert. Jeg sikter da til avtaler som er inngått før 1988, og som har vært praktisert gjennom en rekke år. Jeg tror det må være mulig å komme fram til en skikkelig ordning på dette punktet. Da vil i hvert fall vi i Grafisk kunne høste fordeler av det innenfor lavtlønnsområdet vårt.

– Tro nå ikke at jeg snakker for «min syke mor» – og at det her er høytlønte håndverkere innenfor den grafiske sektor som ser en mulighet til et innsmett for å skaffe seg noe ekstra.

Det finnes ikke slike avtaler i håndverksbedriftene. Det er lavtlønnsområdet kartonnasjen som har det, og det er de som har kommet dårligst ut.

– Jeg er prinsipiell motstander av at man lovveien skal gripe inn i forhandlingsretten mellom organisasjonene og på den enkelte bedrift i arbeidslivet. Det er organisasjonene og den enkelte bedrifts arbeidsgivere og arbeidstakere som i forhandlinger må ta beslutningen om hva den enkelte bedrift kan tåle av lønnsutgifter. Men jeg har sagt det i mitt landsstyre, og jeg oppfattet at jeg hadde klar tilslutning fra landsstyret i at jeg ikke vil akseptere det opplegget som foreligger uten at vi får med det siste punktet. Vi vil ikke akseptere at fagbevegelsen også i annet avtaleår skal vise moderasjon av hensyn til Rikets tilstand, og så skal andre grupperinger stå helt fritt når det gjelder hva de kan ta ut.

Det ble nevnt bonusordninger i 120 000-kronersklassen. Kanskje vi kunne finne en måte også å ta med de i vårt samfunn som får millioner for å gå fra jobben, mens andre mennesker ikke har en jobb å gå til. Det er mange skjevheter å rette opp, men vi klarer vel ikke alt i et mellomoppgjør.

– Grafisk støtter det foreliggende opplegg, og vi vil gå inn for å få et best mulig resultat ut av det.

Rolf Frøysland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: – I forbindelse med mellomoppgjøret har debatten i hovedsak omhandlet den økonomiske ramme, og hvilke konkrete krav det har vært aktuelt å stille.

Mange av oss har vært opptatt av muligheten til å videreføre den solidariske lønnspolitikken ved å kreve særtillegg for de lavtlønte. Gjennom sine vedtak har Representantskapet i noe varierende grad fulgt opp dette grunnleggende og vedtatte prinsipp.

– Vår hovedinnvending mot det framlagte forslag er at etter vår oppfatning er det i strid med den solidariske lønnspolitikken. Dermed bryter det med den grunnleggende holdning som klart er nedfelt i LOs handlingsprogram, som ble vedtatt på Kongressen i 1985. Her er det slått fast at den solidariske lønnspolitikken skal være hovedprinsipp for norsk fagbevegelse også ved tariffoppgjørene. Om enn noe svakt, ble det i vedtaket foran tariffoppgjøret i fjor i hvert fall nevnt at de lavtlønte skulle prioriteres.

– Jeg skal begrunne hvorfor vi mener opplegget er et brudd med den solidariske lønnspolitikken.

På side 2 i tredje avsnitt i forslaget er det nå konkret tatt med at konkurranseutsatte næringer skal være lønnsledende. På side 3 i punkt 1 åpnes det for spesielle tillegg i bransjer med bakgrunn i positiv utvikling av lønnsomhet og produktivitet. Med disse formuleringer legges det opp til en helt ny linje, hvor det er markeds-kreftene som skal styre også de sentrale oppgjørene. Angjeldende punkter er imidlertid gitt en utydelig, uklar og generell form. De fleste industribransjer, også i vårt forbund, er i aller høyeste grad konkurranseutsatte. Mange bransjer og bedrifter i vårt forbund kan vise til lønnsomhet og produktivitet. Dersom disse generelle formuleringer er ment å gjelde alle bransjer, også de av våre som innfrir kriteriene for særbehandling, så må jeg anmode om at dette fra LO-ledelsens side gjøres helt klart her og nå. Hvis det er meningen at alle bransjer som innfrir forutsetningene har rett til spesielle tillegg, vil jo forholdet ha en viss snev av rettferdighet over seg. Men fortsatt vil ordningen være klart i strid med den solidariske lønnspolitikken, og derfor uakseptabel.

Imidlertid er det ingen grunn til å la seg lure av de diffuse og generelle formuleringer som er brukt. Alle vet at særordningen bare omfatter spesielle bransjer. I henhold til Arbeiderbladet 31. januar, gjelder ordningen bl.a. aluminiums-, papir- og ferrolegeringsindustrien. I siste nummer av «LO-Aktuelt» uttaler Yngve Hågensen at eksportbedriftene bør få særbehandling.

– Etter min oppfatning ga Leif Haraldseths innlegg heller ingen klargjøring. I den forbindelse vil jeg gjerne si at det er ingen deking for det han sier om at det har vært LOs målsetting at de kon-

kurranseutsatte industrier og næringer skal være lønnsledende.

I nevnte artikkel i Arbeiderbladet heter det også at både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden er innstilt på at helt spesielle bransjer kan gis større tillegg ved oppgjøret enn andre. Alt tyder altså på at det allerede er klarlagt med Næringslivets Hovedorganisasjon hvilke bransjer som skal begunstiges. Det har ikke vært – og vil sikkert heller ikke bli – noe problem å få NHO med på denne nye linjen. Den er helt i tråd med de lønnspolitiske synspunkter som Arbeidsgiverforeningen alltid har gått inn for. Den solidariske lønnspolitikken derimot, har alltid vært møtt med sterk motstand fra arbeidsgiversiden.

– I snart ett år nå har alle LOs medlemmer vært underlagt lønnsloven, som LO gikk sterk inn for, og vært underlagt forbudet mot lokale lønnsforhandlinger. Det er klart at mange har opplevet denne situasjonen som dypt urettferdig. Mange mistet allerede avtalte lokale tillegg. Mange fikk ikke forhandle i det hele tatt. Mange har mistet lokale ansiennitetstillegg, og mange har til og med gått glipp av tariffestede lønnsreguleringer. Mange jobber i bedrifter og bransjer som går godt, men alle har vært med på å bidra til å få ned pris- og kostnadsveksten.

– Med det forslaget som her foreligger med særtillegg, så pålegges alle som ikke omfattes av denne særbehandlingen ekstra byrder.

– Finansministeren har sagt at oppgjøret bør ligge klart under 4 prosent. De omtalte særtilleggene gitt til noen bransjer vil bli beregnet og lagt inn under den generelle rammen som vil bli resultatet. Dermed blir det ytterligere mindre igjen til alle de andre, også de lavtlønte. Derfor er dette opplegget klart i strid med Handlingsprogrammet, hvor det bl.a. heter at LO skal føre en solidarisk og rettferdig lønnspolitikk.

– La meg nå for sikkerhets skyld få understreke at mitt innlegg ikke er ment som et angrep på Kjemisk, som organiserer de fleste av de bransjer som vil bli tilgodesett. Jeg aksepterer deres forbunds og andre forbunds rett til å slåss for sine medlemmer spesielt. Mitt innlegg går først og fremst på fagbevegelsens felles holdning til grunnleggende solidariske prinsipper.

Jeg beklager at LO-ledelsen og flertallet i Sekretariatet har fremmet et forslag som splitter fagbevegelsen i de vanskelige tidene vi er inne i. Kravet til fortsatt moderasjon, lønnsloven, for-

budet mot lokale forhandlinger osv., er problematisk nok, men de fleste er sikkert innforstått med at oppgjøret for 2. avtaleår gjennomføres slik at ikke noen av de økonomiske forbedringer som er oppnådd blir ødelagt. Forutsetningen må imidlertid være at de tiltak som iverksettes oppfattes som rettferdige for flest mulig av LOs medlemmer. Det punktet i forslaget som jeg har heftet meg ved, bryter dessverre radikalt med den forutsetningen.

Jeg vil derfor på denne bakgrunn fremme følgende forslag om endring når det gjelder de punktene jeg har omtalt:

«Til forslaget side 2, 3. avsnitt:

I setningen som begynner med «Siktemålet med oppgjøret» osv. utgår følgende: «og at konkurranseutsatte næringer skal være lønnsledende».

I pkt. A, side 2, utgår avsnittet om spesielle tillegg (3. avsnitt) og pkt. D på side 3 utgår i sin helhet.»

– Dersom forslaget blir forkastet, så vil vi i NNN være nødt til å stemme imot hele opplegget. Jeg regner med at avstemningen blir lagt opp slik at vi på denne måte får separat avstemning.

Jeg vil også hevde at LO må kreve et rent økonomisk oppgjør med en høyest mulig ramme, uten å trekke inn uklare forhold som renter og skattelettelser. Alt må tas ut som et kronetillegg.

– Når det gjelder Walter Kolstads forslag, så må jeg innrømme at jeg ikke fullt ut skjønner dette med direkte sammenliknbare lønns-takergrupper, og slik at lønnsrelasjonene bibeholdes i tariffperioden. Jeg er ikke riktig klar over hva det egentlig dreier seg om – bortsett fra det han sa om bussjåførene. Men hvorvidt det går ut over det, er ikke klart for meg.

Vi har imidlertid nå fremmet vårt forslag, og regner med at det blir stemt over forslaget slik vi har bedt om.

Sidsel Bauck, Sekretariatet: – Utgangspunktet for mellomoppgjøret er reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår. Der er våre muligheter fastlagt. Som vi alle kjenner til, tilsier den bl.a. at vi må se prisstigningen i sammenheng med gjennomsnittlig lønnsvekst for 1987/88. Dessuten har vi en inntektspolitisk målsetting som slår fast at det er partenes siktemål også for 1989 å bidra til en lavere prisstigning og kostnadsvekst. Og videre at partene vil bygge på erfaringene fra det første avtaleåret, herunder hvordan man skal forholde seg til lokal forhandlingsrett.

– Når det så gjelder erfaringene, vil jeg slå fast at etter min oppfatning er de ikke helt gode. Med andre ord, jeg er vel noe mer reservert enn LO-lederen var i sin innledning. Prisstigningen er dempet, men er ennå ikke nede på det nivå som var forutsatt. Fra desember 1987 til desember 1988 var prisstigningen 5,6 prosent, men hvis vi ser på gjennomsnittet for 1988 er det 6,7 prosent. Dette må vi tross alt ha med i erfaringene og vurderingen, selv om det bare kan brukes i moralsk henseende. Vi føler oss snytt når det gjelder prisene. Rentenivået har gått noe ned, men for sent, og ikke nok. Vi ser også en gebyrproblematikk i sammenheng med det som et klart minus. Reallønnsnedgang for store grupper arbeidstakere, særlig blant de lavtlønte, er også ting vi kan lese oss til i rapporten fra Det tekniske beregningsutvalg.

Målet og forutsetningen var at kjøpekraften skulle opprettholdes for brede grupper lønnstakere.

Resultatet er også rekordhøy arbeidsledighet, som ikke kan kritiseres sterkt nok.

– Arbeidstakerne har holdt sin del av forutsetningene. Lønnsveksten var og er ikke særlig over de forutsatte 5 prosent – for noen grupper over, for noen grupper under. Og rensing av tallene vil gi ytterligere nedgang.

LO har vist moderasjon, og som LO-forbund har Handel og Kontor vist moderasjon. Handel og Kontors landsstyre har uttalt at vi fortsatt støtter Regjeringens økonomiske politikk og omstilling til et mer konkurransekraftig næringsliv for å skape trygghet for arbeid og inntekt. De noe dystre erfaringene til tross, vi ønsker ikke at det vi har oppnådd skal skusles vekk, men vi påpeker også at omstillingen hittil mest har hatt preg av omstilling til ledighet.

– For oss i Handel og Kontor er det nå viktig som krav ved dette oppgjøret å slå fast at vi ønsker en innfrielse av det vi alt har vist moderasjon for. Vi ønsker stabile lavere priser, en rentenedgang og høyere sysselsetting. Vi ønsker ikke å betale for det samme to ganger, som medlemmene uttrykker det. Med andre ord, vi ønsker heller ikke innlagt nye forutsetninger som kan brytes.

– Den nåværende inntektsreguleringsloven må ikke forlenges, men vi må få regler som eventuelt i lovs form hindrer at uorganiserte og grupper utenfor LO får mulighet til å ta ut større tillegg enn LOs medlemmer. Eventuelle nye lovregler må gi rom for at eksisterende lokale lønssystemer og ansiennitetsavtaler får virke etter sine forutsetninger.

– Det foreliggende forslag innfrir langt på vei de ting jeg nå har nevnt. Forslaget gir mulighet for at mest mulig av den økonomiske rammen kan tas ut i form av sentralt avtalte tillegg. På den måten kan vi prioritere de lavlønnte. Kronetillegg styrker lavlønnsprofilen, og det er solidarisk lønnspolitikk.

Dessuten innebærer opplegget at det gis spesielle tillegg til de lavlønnte innenfor avtaleområder utenfor LO/NHO-området som ikke dekkes av garantiordninger. Dette er særlig viktig f.eks. for landets nest største næring – varehandelen – med over en kvart million arbeidstakere, og som i dag ikke har garantiordninger. Mens de øvrige Handel og Kontor-områder innenfor industrien har slike ordninger.

Det som står om dette i det foreliggende forslag, har vært en helt nødvendig forutsetning for min og Handel og Kontors støtte til dette forslaget. Jeg vil også føye til, at dette er første gang et slikt punkt, som i sin konsekvens går på varehandelen, er med i et dokument fra Representantskapet. Vi i Handel og Kontor er glad for det, og synes det er på tide. Vi skal følge opp.

– Jeg vil ikke legge skjul på at jeg har funnet punkt D i forslaget nesten provokatorisk i sin form. Imidlertid – når man tenker seg godt om – er økt produktivitet allerede kriterium som bør gi lønnsvekst, og der hvor den uteblir, må det klart gjøres noe med det. Men fordelingen må være – og det gleder meg at LO-lederen så klart presiserte det – den må være til alle som er med og bidrar til å øke produktiviteten. Alle overenskomstområder må nyte godt av dette. Det er rettferdighet.

En bieffekt her vil vel også være at gjennomsnittslønnen for industriarbeiderne vil øke ved at noen nå får tillegg, slik at lavlønnsgarantien i neste omgang gir større utslag. Den bieffekten tror jeg også vi skal ta vare på.

– Størst sentrale kronetillegg er vesentlig. Imidlertid vil jeg også understreke at det innenfor en del områder er viktig og riktig at det gis muligheter for lokal aktivitet i tilknytning til lønns tillegg. Det smaker av forhandlingsrett, som var en av tingene som skulle vurderes i tilknytning til oppgjøret. Det er viktig at dette normaliseres, men innenfor styrte rammer, slik som vi denne gang foreslår.

Vi skal fortsatt bidra til en lavere prisstigning og kostnadsvekst, men vi krever at byrdene ikke ensidig legges på lønnstakerne, at gamle løfter innfris, og at arbeidsledigheten går ned.

– Og la oss allerede nå starte arbeidet foran tariffrevisjonen i

1990. Da skal vi ruste oss til ordinært tariffoppgjør. Da kan vi også bygge på LO-Kongressens behandling til høsten av bl.a. prinsippet om overskuddsdeling. Våren 1990 er det dags for det virkelige løftet for å rette opp skjevheter, og for å bedre lavlønnsgarantiordningene, der hvor det trengs, med det siktemålet at alle kan få en skikkelig lønn å leve av.

Jardar Hendricksen, Østfold fylke, sa at han hadde vanskeligheter med å se at en hadde fått innfridd så veldig mye av de forventningene en hadde da man vedtok et moderat inntektsoppgjør. – Riktignok er enkelte forutsetninger innfridd, mens andre forutsetninger har sviktet totalt.

– I brevet fra Statsministeren av 24. februar 1988 sto det at forholdene skulle legges til rette for et generelt lavere rentenivå. En kan jo si at de har lagt forholdene til rette, men de har ikke fulgt opp.

Det høye rentenivået er det største problemet vi har i industrien i dag, også for nyetablerende. Hadde vi fått innfridd denne delen av forutsetningene, hadde vi sannsynligvis vært i en helt annen situasjon, også sysselsettingsmessig. Norges Bank har satt ned renten med 2,8 prosent, mens de private bankene har redusert renten med 0,51 prosent. Samtidig har de redusert innskuddsrenten, noe jeg er enig i.

Husbanken ligger fremdeles relativt høyt, med 13 prosent topprente, mens Norges Banks rente ligger på 12 prosent. Dette er ikke akseptabelt, for det er ting som direkte berører den enkelte.

– Det er ikke tvil om at kjøpekraften er redusert. Vi har tusenvis av arbeidsledige som har mistet sin årslønnsvekst, så egentlig burde lønnsberegningen som nå er foretatt beregnes ut fra årslønnsvekst. Da hadde en kommet i minus. Bankene har lagt på sine gebyrer, det samme har kommunene gjort. Avgiftene har steget. Alt dette har medført at utgiftene for den enkelte som ikke har fått tillegg stadig er blitt større. Det er sagt her at vi skal prøve å få til en ny form for innteksreguleringslov, men det virker som om vi har vanskeligheter med å få denne reguleringen til å fungere, når vi ser at topplederne utenfor LO kan ta ut 150 000 kroner i tillegg, som EB-sjefen fikk.

Samtidig som bankene ikke har redusert renten i den utstrekning de burde gjøre, så deler de også ut aksjeutbytte. I et underholdningsprogram i TV ble det harsellert over Gunnar Berges advarsel til bankene, og så sitter det bankfolk og ler av en alvorlig

henstilling. Jeg synes det nå er på tide at Regjeringen slår i bordet overfor folk som ser ut til ikke å ha noen ansvarsfølelse overfor samfunnet som helhet.

– Jeg er meget betenkt over framdriften på tiltak for å få opp sysselsettingen igjen. Jeg vet ikke om det hjelper oss stort å være moderate denne gang, og om vi klarer å rette opp disse forholdene. Det har vært overetablering av storkonserner i utlandet og redusering innenlands. Kværner er et typisk eksempel på dette, hvor de har kjøpt en bedrift i Skottland og nedlegger FMV i Fredrikstad. En kan lure på hvilke muligheter vi har til å stoppe en slik kynisk spekulasjon med mennesker og arbeidsplasser.

Min henstilling til representantene fra Regjeringen som er her: Nå må en få bankene til å påta seg sin del av ansvaret for samfunnet og Norge som sådan.

Arnold Langbråten, Fellesforbundet: – En av forutsetningene i vedtaket som ble fattet i fjor var at en skulle få ned rentenivået generelt, og spesielt for boligformål. Dette har ikke skjedd. Regjeringen har ført en rente- og finanspolitikk på bankenes premisser. Dette er en dårlig arbeidspolitik.

– Det framlagte forslaget åpner døra litt på gløtt for den lokale forhandlingsretten igjen. Det jeg imidlertid synes er galt, er at man fra sentralt hold skal bestemme hvor mye i kroner og ører det skal forhandles om lokalt. Det er ikke slik jeg har opplevd den lokale forhandlingsretten. Det dreier seg om bedriftenes økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og finansieringsevne, og det er avgjørende at det arbeides med forbedringer av maskiner og utstyr. Det er det som ligger i den lokale forhandlingsretten. Dette må gjelde spesielt for den konkurranseutsatte industrien.

– Det er for dyrt for mindre og mellomstore bedrifter å investere på grunn av det høye rentenivået. Det er ikke skapt grunnlag for økt nyinnsats fordi en låser alt fast på grunn av rentepolitikken. Vil man ha vekst og fortsatt utvikling i norsk industri, så er det nødvendig at en ved forhandlingene i 1990 har disse elementene klart for seg.

Den lokale forhandlingsretten blir svært ofte satt opp som en motsetning til solidarisk lønnspolitikk. Dette kan jeg ikke forstå. Skal det være usolidarisk at man er med på å forhandle om hvordan de verdiene som skapes skal fordeles.

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk Forbund, ga ros til Sidsel Bauck for hennes gode innlegg – et innlegg som bar preg av en gjennomgang av de forutsetninger vi la til grunn i fjor som ikke er oppfylt. Hun la også ganske sterk vekt på prisdelen.

– Jeg synes det foreliggende forslag er akseptabelt i sin form, men når det gjelder prisgarantien, synes jeg det er noe svakt. Jeg har en følelse av at vi ikke klarer å få den effekten verken på rentenedsettelse eller sysselsettingsdelen som vi håper på, men priseffekten har gitt positive signaler. Det tror jeg er noe vi kan spille videre på i det kommunale oppgjøret:

– Jeg vil derfor fremme følgende forslag:

«Prisgaranti.

Hvis prisstigningen fra 1988 til 1989 stiger med mere enn 4% gis det automatisk kompensasjon.

Eventuell kompensasjon foretas medio februar 1990.»

– De fleste vil vel oppfatte at her kommer en «rød strek», og det er vel riktig å si det ærlig og oppriktig. Jeg har registrert at Yngve Hågensen for ikke lang tid tilbake mente at den «røde streken» bør tas opp igjen, og jeg håper at ihvertfall han gir støtte til forslaget.

Arne Grønningsæter, Norsk Sosionomforbund: – Vi har nå i flere år vist moderasjon med den begrunnelse at det er nødvendig for å unngå arbeidsledighet på lang sikt. Jeg vet ikke riktig hva lang sikt betyr, men vi kan ikke si at det ser særlig lyst ut. Det er derfor helt uakseptabelt.

Det verste er at den arbeidsledigheten vi nå ser er en logisk konsekvens av mange av de innstramningstiltakene som har vært foretatt.

Jeg synes dette er en nødvendig bakgrunn for hva vi bør gjøre ved dette tariffoppgjøret.

Dessuten står det mye igjen før vi har oppnådd den forutsetningen vi stilte tidligere om et akseptabelt rentenivå. Denne bakgrunn gjør det lite fristende med den form for moderasjon vi hittil har sett.

– Imidlertid ser jeg det slik at flere av de elementene som ligger i Sekretariatets forslag er gode. Det står at man skal arbeide for å opprettholde kjøpekraften. Man ønsker at tillegget skal gis som kronetillegg, og det er fornuftig, fordi det gir en sosial profil. Det

sies nei til skattelette – noe som er bra – fordi en skattelettelse vil gi alvorlige ringvirkninger, f.eks. en ytterligere svekkelse av offentlig sektor. Det åpnes for lokale forhandlinger, og det åpnes for at det skal gis kompensasjon til grupper som har kommet dårlig ut i forhold til prisutviklingen. Det står igjen å se konkretiseringen av dette.

– Det mangler imidlertid noe. I offentlig sektor har vi hatt et etterslep, som på grunn av måten tariffoppgjøret er gjennomført på er større enn noen gang tidligere. Det er ikke til å leve med hvis offentlig sektor skal bli et B-lag på arbeidsmarkedet. Dette må kompenseres. Jeg synes det er meget skuffende at LO nå går ut og ber om en lønnslov. Det er bare noen uker siden de fleste uttalte seg imot. Det må virke som en rask kuwendig når LO nå ber om en ny lov. For meg er dette et prinsipielt spørsmål, men jeg synes også at erfaringene med den lønnsloven vi har hatt stenger for fornuftig videreutvikling – i hvert fall innenfor den sektoren jeg tilhører.

– Jeg fremmer derfor følgende forslag:

«Tillegg pkt. 1E Offentlig sektor:

«I

Lønnsutviklingen for 1987 til 1988 har vært betydelig svakere for offentlig sektor enn for arbeidslivet for øvrig. Dette må kompenseres gjennom særlige tillegg.»

Pkt. 3 endres til:

«II

3. Forutsetninger

Det forutsettes at de rammer som blir lagt til grunn innenfor hovedorganisasjonene i privat og offentlig sektor legges til grunn for de som ikke får sin inntekt regulert av landsomfattende avtaler.»

Frøde Opsahl, Tele- og Dataforbundet: – Hovedforutsetningen for LOs opplegg ved 1988-oppgjøret var å trygge arbeidsplassene, full sysselsetting, redusert prisstigning, forbedret konkurranseevne og at renten skulle ned. Dette skulle kompensere for problemene i norsk økonomi.

Hva er så resultatet? Jo, massearbeidsløshet.

I vedtaket foran oppgjøret i fjor står det at LO ikke vil akseptere

en utvikling hvor økende arbeidsløshet benyttes som element i bestrebelsene på å sikre bedre balanse i norsk økonomi. Videre står det at den fulle sysselsetting og medlemmenes økonomiske og sosiale standard vil være overordnede hensyn for LO også ved dette tariffoppgjøret.

Det som skjer er at våre medlemmer tvinges ut i massearbeidsløshet. Det er de svakeste som må betale for denne omstillingen. Utsiktene for 1989 ser ikke bedre ut – det blir enda større arbeidsledighet. De fleste næringslivseksperter som uttaler seg sier at Regjeringens prognoser ikke vil holde.

– Skal vi godta at det er arbeidstakerne her i landet som skal betale regningen for omstillingen? Et nytt lønnsoppgjør med senket reallønn, som Regjeringen har lagt opp til i Statsbudsjettet, må LO gå imot. Det er et budsjett for større arbeidsledighet.

Ved at vi i dag vedtar et lønnsoppgjør som ikke går inn for lønnsøkning, går vi også inn for at arbeidsledigheten skal øke. LO må ta ansvaret og si til Regjeringen at de må overføre 5 milliarder kroner for 1989 til offentlig forbruk. Vi kan ikke godta at hver femte sykeseng her i landet skal stå ubrukt ved årets utgang og at offentlige samfunnsoppgaver bygges ned. Husbankrenten må settes ned. Til tross for at Norges Bank har satt ned renten, har ikke bankene fulgt opp, og det må Regjeringen sørge for nå skjer. Det er skattebetalernes penger som nå betales ut som aksjeutbytte i Kredittkassen og Bergen Bank. Det er kynisk.

– Det er bare reallønnsvekst som kan hindre større arbeidsløshet. LOs representantskap må stå på tidligere vedtak om ikke å akseptere en utvikling hvor økende arbeidsløshet benyttes som et element i bestrebelsene på å sikre bedre balanse i norsk økonomi. Næringslivet legger ikke skjul på hva de mener, de ønsker å bruke arbeidsløshet for å rette opp balansen.

– Jeg mener det er rom for reallønnsvekst, for det meldes daglig om kjempeoverskudd og aksjeutbytte. Situasjonen på Børsen øker, og kjøp og salg av skip foregår som aldri før. I januar ble det omsatt for 26 milliarder kroner på Oslo Børs. Bjørn Skogstad Aamo i Finansdepartementet sier til Dagens Næringsliv at det generelt sett har gått raskere med å få balanse i økonomien enn de regnet med for et år siden.

Staten som arbeidsgiver har penger både til å gi sine ansatte en anstendig lønn og til å bygge ut velferdsgodene. Selv om statsbudsjettet på 80-tallet er gjort opp med minus, så viser statens regn-

skaper overskudd. I 1983 17,6 milliarder, i 1984 33 milliarder, i 1985 41 milliarder, i 1986 17 milliarder, i 1987 14 milliarder og et anslag på over 20 milliarder i 1988. Statens oljeinntekter fra 1978 til 1987 var på 257 milliarder kroner. I samme periode hadde staten en netto sparing på 272 milliarder. Hvor er alle disse pengene blitt av? Pr. 30/6-1988 hadde Norges Bank 116 milliarder kroner i beholdning.

– «Ny lønnslov synes nødvendig», er overskriften på et intervju i LO-Aktuelt med Yngve Hågensen. Stikkordene fra 1988 gjelder fortsatt. Ingen ønsker å skusle bort det vi har oppnådd. Men vi må ta med at det er oppstått massearbeidsløshet, og ny stor vekst på Børsen. Medlemmenes rett til å si ja eller nei til lønnsoppgjøret er falt bort. Medlemmene har krav på et bedre resultat.

– Er det ikke et tankekors at den bevegelsen som er bygd opp rundt kampen for et bedre demokrati for arbeidsfolk, løper til stor-ting og regjering og ber om tvangslover. Det holder ikke å si at dette er til alles beste. Det er de svakeste i samfunnet som betaler prisen uansett. Norske kroner er blitt en vare. Valutarestriksjoner fjernes. Alt legges til rette for omstilling til arbeidsløshet og trygd for arbeidsfolk, og det er kapitalen som høster inn hele verdiskapningen i samfunnet.

Leif Haraldseth sa at vi nå er i ferd med å vinne tilbake noe av den konkurranseevnen vi tapte. Regjeringen og næringslivet roper ut at lønningene må ned og det må bli mindre offentlige utgifter.

Økningen på Børsen betyr jo bare flytting av papir, det skaper ingen arbeidsplasser. Hadde LO holdt fast ved 2 prosent avgift på aksjeomsetningen, så hadde det vært midler som Regjeringen nå kunne ha brukt for å bedre sysselsettingen.

LO bør være en motpol til dem som bare fokuserer på lønnen vår. Tross alt har 90 prosent av de sysselsatte i Norge arbeidsplassen sin hovedsaklig i et skjermet hjemmemarked, og det er viktige andre elementer enn vår lønn som har betydning for konkurranseevnen og bedriftenes overlevelsessevne. Produktivitet er bedriftenes evne til å utnytte arbeidskraft, kapital og energi på en effektiv måte i produksjonsvirksomheten og evnen til å ta i bruk ny teknologi. Rentenivået er vesentlige elementer når det gjelder energikostnader og kapitalkostnader.

Undersøkelser som er foretatt ved de 20 største bedriftene her i landet viser at de har planer om å si opp 11 000 til i 1989. Hvor skal de nye arbeidsplassene komme fra, hvis vi ikke kan trygge de

arbeidsplassene vi har? Vi må gi reallønnsvekst slik at folk kan kjøpe de varer og tjenester som over 90 prosent i Norge er sysselsatt med.

Svein Fjæstad, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, sa at han ville ta utgangspunkt i det faktum at i hovedsak er rammene for dette mellomoppgjøret lagt. – Det var en del gitte forutsetninger som lå til grunn da Hotell og Restaurant gikk med på oppgjøret sist. Noe som hadde sammenheng med profilen på oppgjøret, som gikk ut på at vi bl.a. gjennom Lønnsloven fikk en noenlunde lik lønnsutvikling uavhengig av hvor en arbeidet i norsk arbeidsliv. Den forutsetningen må vi ha med oss også når vi skal vurdere det fremlagte forslag fra Sekretariatet.

– En annen ting som var vesentlig for oppgjøret, var opprettholdelse av kjøpekraften i størst mulig grad. Andre ting var renter og prisstigning.

– Når vi skal vurdere det fremlagte forslaget, må vi se på disse forutsetningene, og se hvorvidt de tilfredsstiller de forventningene vi hadde. Det vil alltid bli en avveining mot hva man eventuelt hadde som forventning. Men en kan kanskje si det slik, at for oss som representerer en lavlønnsgruppe, har forutsetningene om en noenlunde lik lønnsutvikling fullstendig sviktet.

I forhold til utviklingen i industrien i 1988, har våre lavlønnsgrupper tapt kr 4,18, og det er arbeidstakere som har en timebetaling på 55–56 kroner. I tillegg har vi innenfor vår bransje en rekke lavlønte, så årsveksten i inntekten blir tilsvarende mindre.

Vi har heldigvis hatt en forholdsvis lav prisstigning, og det er vi glad for. Men ser vi dette i sammenheng med at gjennomsnittsinntekten i industrien har gått opp 6 prosent, så må man jo forundres over hvor mye kjøpekraft vi egentlig har tapt. Da opererer vi med ganske formidable tall.

– Vi gikk inn for oppgjøret i 1988 også fordi vi så på en kontroll av rentene som et vesentlig bidrag ved oppgjøret. Vi kan imidlertid ikke si oss fornøyd med den renteutviklingen som har funnet sted i forhold til det som ble forespeilet oss.

– La dette være utgangspunktet når vi skal vurdere den virkelighet vi står i, og om vi fra Hotell og Restaurant – som representerer de reelle lavlønnsgrupper i det norske samfunn – skal kunne gå med på det foreslåtte opplegget. I utgangspunktet bryter jo ikke

Sekretariatets forslag i vesentlig grad med det som er det opprinnelige. Men på to sentrale områder har de vært villig til å foreta en endring i forhold til det som var utgangspunktet for ett år siden.

– For det første er det tatt inn en formulering som sier:

«Spesielle tillegg gis til lavlønte i avtaleområder utenfor LO/NHO som ikke dekkes av garantiordningen for lavlønte». Vi er glad for denne formuleringen, for vi er klar over vanskelighetene innenfor norsk arbeidsliv på områder hvor de ikke har hatt en garantiordning. Men det man ikke tar hensyn til, er at det er varierende systemer for garantiordningene. Noen har gitt gode utslag, andre dårlige. Vår ordning har kommet meget dårlig ut, og har gjort at vi har tapt 4,18 bare siste året. Vi har imidlertid tapt i hvert av de seneste årene.

– Det skjærer meg i hjertet dersom jeg skal være nødt til å si til fagforeningskamerater som arbeider i virksomheter som går bra – og som tjener veldig godt på tilfeldige økonomiske konjunkturoppsvingninger – at de ikke skal få ta ut sin del av overskuddet som er i disse bedriftene. Jeg aksepterer at det er nødvendig å gjøre dette, også i motsetning til det mange andre tror, i solidaritetens navn. Svært mye av garantibestemmelsene innenfor fagbevegelsen i dag er også knyttet til lønnsutviklingen i disse bedriftene. Selv om vi ikke får fullt ut det samme, vil vi kunne høste noe av det, der hvor man har knyttet garantiordningene sine til lønnsutviklingen i industrien. Og så langt meg bekjent, er det ingen som har sagt at vi vil foreslå at man tar det store overskuddet i disse virksomhetene og avsetter til investeringsfond for framtida. Det formoder jeg er et politisk spørsmål. Så sant det ikke foreligger noe slikt, mener jeg at en må ta ut dette til de som jobber der.

– Dette er imidlertid etter mitt skjønn et klart brudd i forhold til forutsetningene vi opprinnelig hadde ved dette tariffoppgjøret.

– Når man har disse to brudd, synes jeg det vil være rimelig å ta inn en tilføyelse til. Da tar jeg utgangspunkt i Sekretariatets forslag, hvor det står: «Siktemålet med oppgjøret må være å bevare kjøpekraften for midlere og lavere inntekter og at konkurranseutsatte næringer skal være lønnsledende.»

– Mener vi noe med at siktemålet skal være å ta vare på de lavlønte, så holder ikke dette produktet. Da bør man under punkt D få en tilføyelse.

– Jeg håper Representantskapet vil slutte seg til dette. Vårt for-

bund representerer en relativt stor særgruppe innenfor norsk fagbevegelse. Vi har 70 prosent kvinner. Det er de som har dårligst lønn, det er de som har de hardeste arbeidsbetingelsene og det er de som permitteres mest. Det er kvinner som sies opp oftest og det er de som totalt sett har den største fortjeneste av at vi får dette tillegget inn. Jeg tror ikke dette vil ha noen som helst konsekvenser. Det er her snakk om 12–14 000 mennesker – 10 000 lavlønte kvinner.

– Jeg fremme derfor følgende forslag, som settes etter siste punktum i Sekretariatets forslag:

«Spesielle tillegg gis der hvor lavtlønnsavtalene ikke har gitt en tilfredsstillende lønnsutvikling sett i forhold til lønnsutviklingen i industrien. Spesielle tillegg gis også til lavtlønnede innenfor avtaleområder utenfor LO-NHO som ikke har Lavlønnsgarantiordning.»

Olav Lindrupsen, Fellesforbundet. – Det er vel naturlig når vi knyttet inn i forutsetningene for oppgjøret i fjor, at de ordningene vil skulle ha for det andre avtaleåret skulle bygge på erfaringene fra det første avtaleåret. En viktig del av oppgjøret var brevet fra Statsministeren av 24. februar, som bl.a. inneholdt et punkt om å sikre sysselsettingen. Dette er et punkt som føles såpass sterkt ute blant medlemmene at vi må ta det meget alvorlig. Når Norge nå tillater at mange mennesker går arbeidsledige, så er vi ett av de land som bryter FN's menneskerettighetserklæring – noe som må hvile tungt på oss alle.

I fjor var det fra Representantskapets side stilt spørsmål ved om man kunne bygge inntektspolitisk samarbeid på en mindretallsregjering, om en mindretallsregjering kunne gi så sterke garantier at man kunne gå inn for det. Erfaringene viser vel klart at det var grunn til å stille dette spørsmålet.

Hva er så resultatet? Vi har fått rentenedgang. I vår fagforening har vi på innskuddskontoen fått en rentenedgang på 4 prosent, med tre-fire dagers varsel. Når det gjelder renten på lån, så beregnes den forskuddsvis, og jeg kjenner ingen som har fått ettergitt renter som de allerede har innbetalt på forskudd.

– Når det gjelder lønnsutviklingen, så kan vi klart slå fast at de statistikker vi har i dag bare er papir, ettersom de for store områders vedkommende ikke inneholder sannheten. Vi vet i alle fall at det er sterk reallønnsnedgang i årsfortjenesten blant våre medlemmer. Dette ser vi klart fordi vi har prosentvis kontingent. Det kom-

mer selvsagt av at folk går permittert store deler av året. Da får man nedgang i årslønningene. Her er vi i privat sektor i en helt annen situasjon enn folk i offentlig sektor, der man ikke har slik rett til å permittere.

Den statistikken som er lagt til grunn er således etter min beste overbevisning ikke korrekt, og da må situasjonen bli en helt annen enn det man legger opp til.

– Skal man ha et inntektspolitisk samarbeid, er det nødvendig å få en troverdighet, og at en handler slik at medlemmene ikke kommer i harnisk.

Et område som ikke hadde kostet det offentlige noe, men som har kostet den enkelte arbeidstaker store summer, stor frustrasjon og arbeidsgiveren har spart tusenvis av kroner på, er ferieordningen. Vi er for 1989 blitt fratatt sju feriedager, og vi er blitt fratatt 3–5000 kroner i feriepengar, avhengig av lønnsnivået. Jeg vet at det reises en rekke protester, men alle vi som gjennom 15–16 år har hatt full ferie om sommeren, er nå blitt frastjålet sju feriedager pluss feriepengene for en uke. Dette skjer i en tid da arbeidstakerne ellers har vanskelige økonomiske forhold, og det er ikke behjelpelig til å få medlemmene med på inntektspolitisk samarbeid.

– Når det gjelder innstillingen som er framlagt fra Sekretariatet, så vil jeg nevne at jeg tilhenger av lokal forhandlingsrett. Men en lokal forhandlingsrett som i utgangspunktet er såpass mye torpedert som det som nå ligger til grunn, har jeg problemer med. I den anledning viser jeg til punkt C på side 3, hvor det står: «Uenighet i de lokale tilpasninger bringes tilbake til partene i de forbundsvise tilpasninger.» Dette betyr at hvis man har en pott og ikke oppnår full pott i lokale forhandlinger, så sender man saken tilbake. Det betyr igjen at dette egentlig er litt av en vits. Det eneste en da står igjen med er plassering av det.

Under punkt A står det «iberegnet lokale tariffbestemte ansiennitets- og kvalifikasjonstillegg». Jeg har litt vanskelig for å svelge dette, men hvis det betyr at de gamle tariffavtalene egentlig skal gjelde – så stiller saken seg annerledes.

– Svært få av talerne her har nevnt noe om skatten. Skal man bringe de gamle avtalene tilbake, så må man også ha full fradragrett for fagforeningskontingenten. Det var forutsetningen dengang vi i et kombioppgjør fikk fagforeningskontingenten fradragberettiget på selvangivelsen. Det var en del av et oppgjør, og dette er noe jeg kan tenke meg at man i forhandlinger med myn-

dighetene kunne gå tilbake til. I dag er det jo bare ca. halvparten av kontingenten som er fradragberettiget, takket være inflasjonen.

Jeg har altså store betenkeligheter ved at man sentralt også skal iberegne den lokale delen. For øvrig trodde jeg at de lokale ansiennitetstilleggene måtte være en del som gikk utenfor rammen.

Bjørn Christiansen, Norsk Barnevernspedagogforbund: – LO ønsker å se lønnspolitikken i et bredt samfunnsmessig perspektiv, som tilsier at størrelsen på den gjennomsnittlige kjøpekraftutviklingen vil ha betydning for Norges økonomiske soliditet fram mot tusenårsskiftet.

– Med et slikt utgangspunkt blir diskusjonen om fordelingen av kjøpekraftutviklingen fundamental. Dette har i hovedsak vært en sektordebatt, og følgelig vil mitt innlegg også føye seg inn i denne rekka.

Mitt utgangspunkt er den offentlige sektor, og derigjennom store, kvinnedominerte arbeidsgrupper. Selv om det er begrenset hva en kan gjøre i et mellomoppgjør, så er størrelsen på lønnstilleggene, hvilken fordelingsprofil disse skal ha, om det skal gis kompensasjon for prisstigningen, og om det skal gis kompensasjon for en mindre lønnsutvikling for enkelte sektorer, forhold som i høy grad er med i debatten.

Det er flere gode avsnitt i det framlagte forslag fra Sekretariatet. Det er krav om likt kronetillegg – det er en sosial profil ved at lavere og midlere inntekter skal tilgodeses. Når det gjelder forhandlinger om kompensasjon for prisstigningen, så må dette resultatet selvfølgelig holdes utenfor oppgjøret som sådan.

Selv om det ikke står noe eksplisitt i forslaget om å unngå å koble rentenivået med lønnsoppgjøret, så støtter jeg meg til Haraldseths innledning, hvor det ble sagt at dette ikke ville bli godtatt. Det synes jeg er riktig.

– Fjorårets oppgjør ble gjennomført med en lønnslov som ga åpenbare skjevheter og urimeligheter. Ut fra LOs målsetting om å begrense lønnsveksten for de uorganiserte, var lønnsloven som fenomen vellykket. Men lønnsloven har gitt svært ulik kjøpekraftutvikling for 1988. Offentlig sektor har – på grunn av bl.a. forskjell i overheng – hatt en klart svakere lønnsutvikling enn arbeidslivet for øvrig.

– Jeg mener at LO må kreve at det gis kompensasjon for en mindre lønnsutvikling som offentlig sektor har hatt i forhold til

privat sektor, at det gis kompensasjon for en sterkere prisutvikling enn forutsatt, og at denne gis utenfor rammen. Oppgjøret må ha en sosial profil, og gi særlige tiltak til kvinne-dominerte arbeidstakergrupper.

– Med et slikt utgangspunkt støtter jeg forslaget fra Arne Grønning-sæter om å få inn et tillegg etter siste avsnitt i punkt 1 på side 4, som slår fast at lønnsutviklingen fra 1987 til 1988 har vært betydelig svakere i offentlig sektor enn i arbeidslivet for øvrig. Dette må kompenseres gjennom særlige tillegg som gis utenfor rammen.

– Med bakgrunn i min prinsipielle holdning til lønnslov, og at fagbevegelsen ikke på noen måte skal invitere til en slik lov, støtter jeg også forslaget fra Grønning-sæter, som vil endre overskriften på side 5 fra «Inntektsreguleringslov» til «Forutsetninger» samt å endre avsnittet til å lyde: «Det forutsettes at de rammer som blir lagt til grunn innenfor hovedorganisasjonene i privat og offentlig sektor legges til grunn for de som ikke får sin inntekt regulert av landsomfattende avtaler.»

– Min forutsetning for å støtte det framlagte forslaget fra Sekretariatet, er at innholdet endres i tråd med forslagene fra Grønning-sæter.

Brit Unni Arntsen, Norsk Vernepleierforbund: – Selv med strengest mulig regulering av lønningene gjennom en lønnslov, har offentlig sektor sakket betraktelig etter i lønnsutviklingen. Det aksepterte Sekretariatet. I deres innstilling kreves ikke kompensasjon for den mindrelønnsutviklingen offentlig sektor har hatt. Det kreves imidlertid spesielle tillegg for bransjer hvor lønnsomheten er stor. Spesielle tiltak skulle sjølsagt, nå som før, vært innrettet på lønnstakere med spesielle behov – mot de lavest lønte. Norge har Europas mest kjønnsdelte arbeidsmarked. Kvinnene befinner seg i de lavest lønte områdene. Storparten av offentlig sektor er med her. Vi har altså et strukturelt ulikt lønnsproblem. Hvis LO aksepterer en forsterkning av forskjellene, så er det fullstendig å overordne den ene målsettingen om at den konkurranseutsatte industrien skal være lønnsledende. Dermed slettes alle viktige målsettinger, som bedring av kjøpekraften for de laveste inntektene og lønsmessig likestilling mellom kjønnene.

– Det er sterkt behov for å styre personell mot offentlig sektor, og spesielt mot omsorgsyrkene. Hvis ikke, kan ikke de økende

omsorgsoppgavene dekkes. Selv om kronetillegg har en lønns-utjæmnende effekt, så er det vanskelig å fortsette å måle den sosiale profilen på oppgjøret med milimetermål, mens mindrelønnsutviklingen tar andre dimensjoner.

– Jeg vil derfor gi støtte til forslaget fra Arne Grønning-sæter, som krever at offentlig sektor skal ha kompensasjon for mindrelønnsutviklingen fra 1987 til 1988. I tillegg vil jeg støtte forslaget som ble lagt fram av Svein Fjæstad.

For to-tre måneder siden var kravet om et oppgjør uten lønnslov nærmest å betrakte som å slå inn åpne dører. De fleste organer i fagbevegelsen vedtok slike krav, og sentrale personer uttalte det. Sånn burde det fortsatt være. Lønnsloven har ikke gitt de positive effektene som var forutsatt.

Harald Øveraas, Sekretariatet, opplyste at han som medlem av Sekretariatet hadde som prinsipp at han helst ville høre på debatten når Representantskapet var samlet. Han var i utgangspunktet ikke innstilt på at han skulle blande seg bort i diskusjonen på dette møtet. – Etter hvert som jeg har hørt innleggene, har jeg imidlertid nærmest blitt provosert til å ta ordet. Jeg har nemlig et bestemt inntrykk av at selv om man sier at utgangspunktet for denne revisjonen for 2. avtaleår er lagt i premissene som ble vedtatt i fjor, så prosederer man likevel mot premissene. Det synes jeg er inkonsekvent.

– Jeg aksepterer fullt ut at noen var uenig i det som skjedde ved revisjonen i fjor, men tross alt var det et flertall i denne salen som var enig. Jeg aksepterer også at man fortsatt kan prosedere på den uenigheten, men da må man i alle fall ta utgangspunkt i det som er premissene for 2. avtaleår.

– Jeg kan ikke med min beste vilje forstå at vi ved denne revisjonen skal bli så navlebeskuende. Jeg skulle anta at de fleste har grupper som har kommet uheldig ut i denne perioden? Hvem har ikke grupper som har fått bare den ene krona, og som har hatt en lav lønnsvekst. Men grunnlaget er tross alt lagt i premissene fra fjorårets revisjon, og det synes jeg er urealt å prosedere seg bort ifra.

– Når man i denne sammenheng begynner å blande inn garanti-bestemmelsene, så må vi vel fort bli enige om at det angår ikke dette oppgjøret. Det er et spørsmål vi får ta opp i 1990. Uten å

fornærme noen, må jeg jo si at man også må tenke over at vi engang gikk bort fra den ordinære garantibestemmelsen, fordi det kanskje var gunstigst i øyeblikket. Når det da slår uheldig ut, så prosederes det på at man ikke har hatt den ønskede lønnsutvikling. Hadde en holdt seg til den tradisjonelle ordningen, hadde kanskje utviklingen vært en annen. Jeg ber bare om at en tenker over det.

– Når det gjelder prisutviklingen, så har vi sagt at det som skjedde ved fjorårets oppgjør ikke har slått til. Vi er enige om det. Vi har også sagt i innledningen her at det ikke har gått slik som vi ønsket. Men vi har fått en viss nedgang i prisenivået, og jeg går ut fra at vi er enige om at spesielt de lavlønnte får den største belastningen ved en høy inflasjon.

Vi kan gjerne si at utviklingen i rentenivået ikke har gått slik vi ønsket, og det må det selvsagt gjøres noe med. Jeg er imidlertid ikke sikker på at vi løser det ved denne revisjonen. Det er tross andre som må ta den beslutningen, og det håper jeg de gjør.

– Var det overraskende for noen at vi fikk en økende arbeidsledighet? Hvor ofte har ikke bl.a. Handel og Kontor ropt et varsko når det gjelder den grenseløse etableringen av handelsbedrifter. Det måtte gå galt med bl.a. investeringene i byggeindustrien, og det som skjedde her i Oslo. Det kunne ikke fortsette slik. Vi vet ikke hva som ville ha skjedd hvis vi ikke hadde klart den operasjonen vi foretok i fjor. Jeg tror imidlertid vi skal være såpass realistiske at vi innrømmer at situasjonen kunne ha vært langt dystre – ikke bare for den innenlandske industrien og servicenæringen men også for den konkurranseutsatte industrien.

På LO-kongressen har vi slått fast at konkurranseutsatt industri skal være lønnsledende. Nå har jeg inntrykk av at enkelte er uenig i det. Hvis det er så at man ikke mener det, så får en si klart ifra. Jeg holder fast på at det er det som må være utgangspunktet, for det er det vi tross alt skal leve av. Hvis noen har en annen oppfatning, får de begrunne det.

– Det er ett punkt til jeg gjerne vil poengtere. I fjor var det mye kjeft å få for lønnsloven. Men er det virkelig noen som med åpne øyne aksepterer at vi skal legge rammer på oss sjøl, mens de andre får spille fritt. Det kan ikke være alvorlig ment. Vi er enige om at vi skal ha frie forhandlinger, men skal vi ofre noe, må også andre være med.

Dirigenten opplyste at han hadde tre representanter igjen på

talerlisten, og spurte om Representantskapet var enig i at det ble satt strek med de inntegnede talere.

Forsamlingen sa seg enig i at strek ble satt.

Einar Hysvær, Sekretariatet: – Jeg kan være enig med Harald Øveraas i et par ting av det han sa. Som organisasjonsfolk er vi selvsagt ikke i tvil om at vi har en hel del å rette oss etter når det gjelder 2. avtaleårs oppgjør. Det som ble vedtatt av flertallet i Representantskapet for ett år siden, skal vi selvsagt følge opp og leve med.

– Det er bare ett punkt i dette opplegget som avviker helt bastant fra det som var en del av tariffoppgjøret 1988/90, nemlig punktet om spesielle tillegg. Såvidt jeg vet har vi ikke noe kongressvedtak på at konkurranseutsatt industri skal være lønnsledende. Imidlertid står det i et debattopplegg som er skrevet av LOs administrasjon at alle er enige om at konkurranseutsatt industri skal være lønnsledende. Dette skal behandles på Kongressen i oktober, og blir antagelig – med den stemningen vi merker her – vedtatt med stort flertall. Det er imidlertid ikke vedtatt enda, og man har full anledning til å protestere på det som her blir lagt fram som selvfølgeligheter.

– Jeg må si at det forbauser meg at det både i Sekretariatet og her er så stor oppslutning om prinsippet om at man skal plukke ut noen få konkurranseutsatte bransjer. Altså bransjer som er eksportrettet, – fortrinnsvis elektrokjemisk og treforedlingsindustrien – plukke ut arbeidstakerne i denne industrien og la dem få ekstra tillegg. Og så snakker man om rettferdighetsbegreper og solidaritetsbegreper i den sammenheng. Det forbauser meg at man kan ha slike holdninger.

Alle LOs medlemmer har jo hatt problemer og blitt urettferdig behandlet på grunn av lønnsloven, som legger lokk på alt. *Alle* må ta den belastningen. Svært mange av disse igjen jobber i bedrifter som har stor lønnsevne, og har hatt stor produktivitetsutvikling. Hvorfor skal de unntas?

En har altså konkret trukket ut enkelte få bransjer som er konkurranseutsatte. Dette gjør man forsåvidt i stor fordragelighet med arbeidsgiverne – med industrien. Da må jeg spørre: Det må være et annet motiv bak her? Det må ha sammenheng med noe som vi ikke

riktig får tak i. Det kunne selvsagt være lett for meg å si at vi har bryggeri- og mineralvannsindustrien, som har tjent grassat med penger. La oss få særtillegg til dem. Det samme gjelder sjokolade- og tobakkindustrien. Skulle vi si at hvis disse gruppene fikk særtillegg, så skulle vi være fornøyd.

Et system blir ikke mindre urettferdig om man plukker ut sine hjertensbarn. Sidsel Bauck fikk noe som backet opp varehandelen, derfor kunne du akseptere den urettferdigheten som ligger i dette med spesielle tillegg. Det samme sier Walter Kolstad at han gjør hvis han får særtillegg for sine bussjåfører. Slik kommer de i tur og orden.

Når det gjelder Hotell og Restaurant, så skal jeg være den første til å beklage den dårlige utviklingen en har hatt innenfor hotell- og restaurantbransjen. Men jeg vil spørre forhandlingsutvalget, som aksepterte å gå ifra det grunnleggende prinsippet i garantiordningen – tilknytningen til industriens gjennomsnitt – hvordan kunne man forlate dette grunnleggende prinsippet? I dag sitter en med skjegget i postkassa. Jeg beklager selvfølgelig dette på vegne av medlemmene deres innenfor de bransjene som blir rammet slik.

– Dette er imidlertid et 2. avtaleårs oppgjør. Jeg håper at flest mulig stemmer imot det usolidariske opplegget med å gi enkelte, spesielt øremerkede grupper, særbehandling.

Ellers har jeg ingen ting imot opplegget. Som et 2. avtaleårs opplegg ser det greit ut, og jeg har ikke gått imot opplegget verken i Inntektspolitisk utvalg eller i Sekretariatet.

– Hvis dette opplegget – som jeg er dypt uenig i på det vesentlige punktet jeg har nevnt – blir vedtatt, så er det ikke noe problem for meg å akseptere at vi går inn for lønnsloven. Når vi nå engang har kommet i den situasjon at vi pålegger våre medlemmer så sterke restriksjoner og fortsatt lokk på alle forhandlinger, må vi selvfølgelig akseptere at de samme restriksjonene legges på andre.

Nils Totland, Statstjenestemannskartellet: – Jeg tror vi alle er innstilt på at her må vi ha en helhet, og vi må avveie særinteressene på en slik måte at Representantskapet kommer ut med å gjenspeile helheten i LO-samholdet.

– Jeg har stor forståelse for at de konkurranseutsatte virksomheter må være motoren i arbeidet for en balansert økonomisk vekst. Derfor må disse næringene være lønnsledende. Så kan vi

diskutere hvem som er konkurranseutsatte, og hva vi legger i begrepet lønnsledende. Men akkurat i den gitte situasjon vi nå står overfor, synes jeg punkt D i forslaget fra Sekretariatet tar det omsynet som er nødvendig.

– Spesielt vil jeg streke under det LO-lederen sa i sin innledning om den offentlige sektor: «Våre medlemmer i den offentlige sektor er imidlertid klart i en annen situasjon. Her har lønnsveksten ikke oversteget 5 prosent, og krav om kompensasjon for prisstigningen utover 5 prosent kan reises. Det samme gjelder for varehandelen, etter de tall som foreligger i Beregningsutvalgets rapport.»

– Og så enda et vesentlig punkt i LO-lederens innledning: «Spesielt vil jeg peke på at skattelettelser etter de modeller som har vært nevnt i diskusjonen så langt, er helt uakseptabelt fra vår side som en del av oppgjøret. Dette vil jeg sterkt understreke.»

– Et stort flertall av oss som representerer statssektoren mener at vi kan leve med Sekretariatets forslag til vedtak. Vi er klar over at den offentlige sektor er i en situasjon som betyr at vi skal ha mål på trygghet i arbeid og inntekt, vi skal ha mål for utdanning, på bolig, vi skal ha mål på medisinsk hjelp – uansett i hvilke deler av landet vi bor i. Da må vi også foreta en helhetsvurdering i den nåværende situasjon.

– Jeg ber derfor om, så sterkt jeg kan, at forslaget som er framsett fra Grønningsæters side, ikke blir tatt opp på en slik måte at det ikke gir de muligheter til reguleringer som avtalene i stat og kommune i utgangspunktet har som basis. Her skal man tenke seg godt om, spesielt de grupper som har tatt opp forslaget.

Leif Lund, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, henviste til det Øveraas sa om at premissene var lagt ved forrige års oppgjør – noe som selvsagt er korrekt – og at vi burde prosedere på dette.

– Fra NNNs side har vi både ved forrige oppgjør og ved dette oppgjøret prosedert på det som har med lavlønnsgaranti og lavlønte å gjøre. Når vi nå ser i forslaget som er fremlagt her i dag, at vi har fått et nytt punkt som heter «spesielle tillegg», så forundrer det i hvert fall meg at ikke vi kan få inn under spesielle tillegg en lavlønnsgaranti eller en løfting av de lavest lønte ved et mellomoppgjør som er spesielt på bakgrunn av at vi hadde et helt spesielt hovedoppgjør i fjor.

– Denne gang burde vi i fellesskap kunnet løfte de lavest lønte. Jeg synes det er det som må være utgangspunktet når vi snakker om et tariffoppgjør som er helt spesielt. Det er jo ikke frie forhandlinger ved dette oppgjøret.

– Det som vi *ikke* har snakket om, og som jeg gjerne vil be Haraldseth om å presisere i sin oppsummering, er hvor mange kroner det er vi snakker om. Det kunne være interessant å vite hva oppgjøret gir i kroner og øre, for det er fortsatt det vi skal leve av.

Dirigenten anså debatten for avsluttet, og ga ordet til LOs leder, Leif Haraldseth, for oppsummering av debatten.

Leif Haraldseth: – Denne diskusjonen startet med et innlegg av Walter Kolstad, og jeg vil med en gang si meg dypt uenig i første del av hans innlegg – noe som vel ikke er den helt store overraskelsen.

– Derimot har jeg stor forståelse for Walter Kolstads forslag, fordi vi alltid fra LOs side har backet opp bussjåførenes lønnsutvikling – når vi ser de store skiller som etter hvert har oppstått i forholdet mellom kommunalt ansatte bussjåførere, statlig ansatte og sjåførere i den private sektor. Dette tok vi da også konsekvensen av i 1988, hvor rutebilsjåførene i privat sektor fikk ekstra tillegg i forhold til andre. Jeg har derfor ikke noe imot å anbefale at forslaget fra Walter Kolstad oversendes Sekretariatet.

– Jeg oppfattet det slik at Walter Kolstads andre forslag gjaldt hvorvidt lokale ansiennitetstillegg som var avtalt før 1988 skulle belastes rammen for 1989. Det må i tilfelle være et forhandlingsspørsmål. Det er selvfølgelig slike detaljspørsmål som kan være viktige, men dog detaljer i en større sammenheng.

Vi må jo alle være klar over at det vi diskuterer her er vårt opplegg, og så må forhandlingsutvalget få fullmakt til å legge disse kravene fram og forhandle på det grunnlaget. Jeg kan selvsagt ikke garantere at forslaget som er lagt fram fra Sekretariatet blir resultatet av forhandlingene. Det må vi komme tilbake til og vurdere på neste møte i Representantskapet. Det vi nå diskuterer er opplegget *foran* oppgjøret. Resultatet må vi vurdere når vi får det til behandling, først i forhandlingsutvalget, i Sekretariatet, og til slutt her i Representantskapet.

– Når det gjelder Roar Helgesens innlegg, så er det jo greit hvis hans presisering av punkt D bidro til at flere kunne stemme for

Sekretariatets forslag. Når vi fremmer forslag om ekstra tillegg, så skal det gjelde alle medlemmer av den gruppen, uavhengig av hvilket forbund man er i på den enkelte bedrift.

Jeg tror ikke, Roar, at du bør snakke så mye om «store ord og fett flesk». Jeg tror det er bedre å holde bena litt mere på bakken og få fram at det vi legger opp til er våre krav, og så får forhandlingene vise hva som blir resultatet.

– Så til det Rolf Frøysland, Einar Hysvær og Leif Lund sa om brudd med den solidariske lønnspolitikken – med henvisning til punkt D.

– Når vi skal definere hvem som kommer inn under begrepet konkurranseutsatt industri, så vil vi straks oppdage at det er mange «gråsoner» omkring en slik definisjon. Imidlertid må det vel være slik at den delen av konkurranseutsatt industri som også er eksportrettet, er den industrien vi alle lever av. Jeg er derfor helt enig i de betraktninger som er gitt fra flere hold – og nå sist Nils Totland – om den siden av saken. Selv om det muligens kan hevdes at vi ikke har konkrete vedtak om at denne industrien må være lønnsledende, så har vel det vært ut fra den forutsetning at det har vært unødvendig. Det er jo så innlysende at den må være lønnsledende. Denne industrien har alltid levd med svingninger i forhold til den økonomiske utviklingen i bedriftene. Nå har altså disse bedriftene siste året hatt en eventyrlig fortjeneste. Det vises bl.a. til Hydro, med 3,4 milliarder i overskudd etter skatt.

De har blitt hemmet av vår generelle tariffpolitikk, men de har også hatt en negativ utvikling av lønnsnivået i forhold til gjennomsnittet. De var tidligere lønnsledende og lå på 104 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn, mens de nå ligger nede på noen og nitti prosent.

Hvis vi mener noe med det vi i mange år har gitt uttrykk for i fagbevegelsen om lønnsledelse i eksportnæringen, er det altså den filosofien som ligger til grunn her.

Dette er i hovedsak argumentasjonen for at Sekretariatets flertall har formulert punkt D på denne måten.

– Jeg er enig i det meste av det Sidsel Bauck sa, men ikke alt. Jeg synes hennes uttalelse om at vi skulle føle oss snytt når det gjelder prisutviklingen, er altfor sterk. Vi fikk en indeksavtale på 5,0 prosent – vi fikk en prisutvikling på 5,6 prosent, og vi regner med å nå målet på 5,0 prosent om et par måneder. Jeg synes derfor uttrykk

som at vi er blitt snytt, er for sterkt i en slik sammenheng. Det er riktig at vi har hatt en gjennomsnittlig prisutvikling på 6,7 prosent for hele året 1988, men jeg minner om at den tilsvarende utviklingen i 1987 var 8,7 prosent.

– Når det gjelder Jardar Hendricksens og Arnold Langbråtenes innlegg, er jeg i store trekk enig i det de hevder.

– Rune Kristiansen har fremmet et forslag om prisklausul, og uttrykte håpet om at i alle fall Yngve Hågensen var enig i hans forslag, idet Yngve tidligere hadde gitt uttrykk for at dette kunne være aktuelt. Imidlertid var det på landsmøtet i Grafisk Forbund i 1987 Yngve sa at en eventuelt kunne gå inn for en slik prisklausul – noe vi også fikk gjennomført i 1988.

Å tro at vi kan få en ny indekssklausul i siste avtaleår, det betrakter jeg som å tro på julenissen. Jeg har ingen forhåpninger i så henseende.

Grønningsæter, fulgt opp av Christiansen og Arntsen, sa at de ikke ville ha en ny lønnslov, men ville endre Sekretariatets forslag om inntektsreguleringslov til å si at det er vår forutsetning at de uorganiserte ikke skal ha noe mer enn de organiserte får. Min mening er at det da ikke er noen idé å skrive noe i det hele tatt, for hvis vi skal ha denne forutsetningen må vi antyde mulighetene for hvordan forutsetningen skal gjennomføres.

– Svein Fjæstad refererte en del regnestykker, som jeg går ut fra baserer seg på oppgjøret i 1986, og den endringen som ble foretatt i lavlønnsgarantiens beregning for Hotell og Restaurant. Da endret man nemlig beregningsgrunnlaget fra ikke å bruke industriens gjennomsnitt som målgruppe, til å bruke egen bransjes utvikling som sammenlikningsgrunnlag. Det har da ført til at våre medlemmer innen hotell- og restaurantbransjen har fått en langt lavere lønnsutvikling enn om man hadde fortsatt å bruke industriens gjennomsnitt som beregningsgrunnlag. Jeg har stor forståelse for at våre medlemmer i Hotell og Restaurant er mektig irritert over den manglende utviklingen. Vi forsøkte å få til noe ved oppgjøret i 1988 og fikk et ekstra tillegg, men jeg ser få muligheter til å få gjort noe med endringer av beregningsgrunnlaget i et mellomoppgjør. Derimot må vi i fellesskap en eller annen gang få løst dette problemet for Hotell og Restaurant.

Jeg vil derfor anbefale dirigenten å foreslå at også dette forslaget

blir oversendt Sekretariatet, slik at vi – når mulighetene er til stede – kan bidra til å få rettet opp utviklingen for Hotell og Restaurant.

– Jeg er helt enig med Olav Lindrupsen i hans tankegang om lokal forhandlingsrett. Det er ikke det normale vi foreslår denne gang, men vi har oppfattet utviklingen for det andre året av avtaleperioden som en bedring i forhold til det første året, og at vi nå er på vei tilbake til normale tilstander.

Likelønnsprinsippet er også tatt opp. Jeg vil bare gjøre oppmerksom på at vårt likestillingsutvalg har satt ned et utvalg som skal behandle dette spørsmålet, og gruppen vil også komme med konkrete forslag som vil bli behandlet på LO-kongressen i oktober.

– Jeg har nå kommentert en del av de innleggene som har vært i debatten. Jeg synes det har vært en interessant diskusjon, og takker hjerteligst for den.

Dirigenten, Ole Knapp, takket Leif Haraldseth for oppsummeringen.

VOTERING:

Dirigenten opplyste at det forelå seks forslag fra fem forslagsstillere. – De er referert fra forslagsstillernes side, men siden det er noen tid tilbake, vil jeg referere de enkelte forslag, og komme tilbake til behandlingsmåten.

– Rune Kristiansen har fremmet følgende forslag

«Prisgaranti

Hvis prisstigningen fra 1988 til 1989 stiger med mere enn 4% gis det automatisk kompensasjon.

Eventuell kompensasjon foretas medio februar 1990.»

Fra Walter Kolstad foreligger følgende forslag til punkt D i Sekretariats innstilling:

«Pkt. D. Spesielle tillegg

Avsnittet tilføyes:

«Eventuelle spesielle tillegg avtales også for direkte sammenlignbare lønnstagergrupper uavhengig av om lønnstilleggene gis

i privat eller offentlig sektor, slik at lønnsrelasjonene bibeholdes i tariffperioden.»

Det foreligger følgende forslag fra Svein Fjæstad, til tilføyelse til punkt D:

«Spesielle tillegg gis der hvor lavtlønnsavtalene ikke har gitt en tilfredsstillende lønnsutvikling sett i forhold til lønnsutviklingen i industrien. Spesielle tillegg gis også til lavtlønnede innenfor avtaleområder utenfor LO-NHO som ikke har lavlønnsgarantiordning.»

– Det foreligger to forslag fra Arne Grønningsæter:

«Tillegg pkt 1E offentlig sektor:

«I Lønnsutviklingen for 1987 til 1988 har vært betydelig svakere for offentlig sektor enn for arbeidslivet for øvrig. Dette må kompenseres gjennom særlige tillegg.»

Pkt. 3. endres til:

II

«3. Forutsetninger

Det forutsettes at de rammer som blir lagt til grunn innenfor hovedorganisasjonene i privat og offentlig sektor legges til grunn for de som ikke får sin inntekt regulert av landsomfattende avtaler.»

Fra Rolf Frøysland foreligger følgende forslag:

«Til forslaget side 2, 3. avsnitt:

I setningen som begynner med «Siktemålet med oppgjøret» osv. utgår følgende: «og at konkurranseutsatte næringer skal være lønnsledende».

I pkt. A, side 2, utgår avsnittet om spesielle tillegg (3. avsnitt) og pkt. D på side 3 utgår i sin helhet.»

Dirigenten: – Til forslaget fra Walter Kolstad. Her har Kolstad selv antydnet en behandlingsform med oversendelse til Sekretariatet og forhandlingsutvalget.

Dirigenten fant at Kolstads forslag til behandlingsmåte var hensiktsmessig, og at den burde følges.

Han foreslo at Svein Fjæstads forslag fikk samme behandling, og at også første forslag fra Arne Grønningsæter – som går på etterlep i offentlig sektor – underlegges samme behandling.

Dirigenten sa videre: – *Dirigenten* vil i anledning forslaget fra Rune Kristiansen for sin egen del fremme et forslag opp mot Kristiansens forslag. *Dirigenten* foreslo at forslaget avvises, og at Rolf Frøyslands forslag settes opp mot punkt D i Sekretariatets innstilling. – Dette fordi det er et forslag om å fjerne punkt D, noe som innebærer at hvis forslaget vinner fram, så blir det ytterligere én behandlingsmåte.

– Hvis forslaget ikke vinner fram, vil også Rolf Frøyslands to andre endringer falle ut av seg selv, sa *dirigenten*.

Dirigenten: – Arne Grønningsæters forslag til punkt 3 i Sekretariatets innstilling, foreslås stilt opp mot Sekretariatets innstilling.

Dirigenten spurte om forsamlingen kunne akseptere en slik voteringsform.

Dirigentens forslag til voteringsmåte ble enstemmig godkjent.

Dirigenten: – Walter Kolstad har selv foreslått at hans forslag oversendes Sekretariatet, noe som bifalles av *dirigenten*.

VEDTAK: Enstemmig bifalt.

Når det gjaldt Svein Fjæstads forslag foreslo *dirigenten* samme behandlingsmåte som for Walter Kolstads forslag.

Svein Fjæstad ba om ordet til replikk: – Da jeg hørte Haraldseths synspunkter og forsikringer om at vi skal få LOs tyngde og bistand for å løse det problemet vi har havnet opp i, kan vi akseptere at forslaget oversendes Sekretariatet til videre behandling.

VEDTAK: Svein Fjæstads forslag ble enstemmig oversendt Sekretariatet.

Arne Grønningsæters forslag til punkt 1 E ble etter *dirigenten*s forslag underlagt samme behandlingsmåte.

VEDTAK: Enstemmig bifalt.

Dirigenten: – Til Rune Kristiansens forslag: – Jeg vil foreslå at dette forslaget avvises.

VEDTAK: Dirigentens forslag om avvisning ble vedtatt mot 3 stemmer.

Rolf Frøyslands forslag ble deretter satt opp mot punkt D i Sekretariatets forslag.

VEDTAK: Punkt D i Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 7 stemmer.

Dermed falt også de andre formuleringene i forslaget ut.

Arne Grønningsæters forslag om nytt punkt 3 ble stilt opp mot Sekretariatets forslag til punkt 3.

VEDTAK: Sekretariatets forslag til punkt 3 ble vedtatt mot 3 stemmer.

Hele Sekretariatets forslag ble deretter satt under votering:

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 8 stemmer.

Saklistas punkt 3:

Sysselsettingssituasjonen

Leif Haraldseth: – Selv om vi har to forskjellige punkter på dagsordenen om 2.avtaleår og sysselsettingssituasjonen, så ser vi selvfølgelig at det er sammenheng i problemstillingen – noe jeg også ga uttrykk for i mitt innlegg om 2.avtaleår.

– Jeg vil nå begrense meg til å referere følgende forslag fra Sekretariatet, som det er Sekretariatets mening skal vedtas som uttalelse fra Representantskapet. Vi har hatt en diskusjon i Sekretariatet om dette opplegget. Administrasjonen fikk da fullmakt av Sekretariatet til å rette opp det første utkastet vi la fram, men har ikke – på grunn av tariffforhandlingene – hatt anledning til å foreta den endelige formelle behandlingen i Sekretariatet. Jeg sier dette

innledningsvis, fordi det her kan være sekretariatsmedlemmer som ønsker å presisere nærmere enkelte ting.

Jeg håper imidlertid den form forslaget til uttalelse har fått vil tilfredsstille flest mulig av dere.

Leif Haraldseth refererte deretter følgende forslag fra Sekretariatet til uttalelse:

«Arbeidsløsheten må ned

Hensynet til trygge arbeidsplasser og full sysselsetting lå til grunn for at LOs representantskap i sitt møte 25. april 1988 godkjente det anbefalte forslag til nye overenskomster. Det er med sterk beklagelse at representantskapet etter første avtaleår må konstatere at arbeidsledigheten har nådd et uakseptabelt nivå. En ledighet på fire prosent er ikke forenlig med et velferdssamfunn. For den enkelte som rammes er det en personlig tragedie. For samfunnet er det et nederlag. Arbeidsledighet er sløsing med ressurser. Den bidrar til å gjøre samfunnet fattigere.

Landsorganisasjonen kan aldri godta arbeidsledighet som en salderingspost i den økonomiske politikken. Regjeringen må nå føre en politikk hvor full sysselsetting er overordnet et hvert annet mål. Under den forutsetning vil fagbevegelsen gjennom sin inntektspolitikk fortsatt medvirke til å trygge arbeidsplassene.

For å oppnå full sysselsetting må samfunnet ha redskaper til å styre utviklingen. Markedsmekanismer vil ikke gi full sysselsetting. Utviklingen siden begynnelsen av 1980-årene har vist at det er nødvendig med sterk offentlig innsats for å sette de blandingsøkonomiske virkemidler i sentrum for politikken.

LO krever ny vekst og nye arbeidsplasser i Norge. Omstillingspolitikken må følges opp med tiltak som styrker og utvider det konkurranseutsatte næringsliv som skal gi grunnlag for trygge og framtidsrettede arbeidsplasser.

Det viktigste vi som nasjon kan investere i er en bedre skole og mer videreutdanning som kan tilføre den kompetansen som trengs under de kommende omstillinger.

Situasjonen i norsk økonomi gir grunnlag for aktive strakstiltak, offentlige sysselsettingstiltak og tiltak som skaper vekst. LO krever at følgende 25 tiltak for økt sysselsetting settes i verk:

Aktive straks-tiltak

1. AUF og LOs handlingsplan mot ungdomsledighet som ble vedtatt i sekretariatet 6. februar i år må følges opp (vedlagt).

2. Næringslivet og bedriftslederne må engasjere seg mer aktivt for å redusere arbeidsløsheten. Bruk av overtid må begrenses. Flere lærlinger må tas inn. Bedriftene må rekruttere nå for å møte kommende vekst i næringslivet.
3. Arbeidsmarkedstiltakene må bidra til å kvalifisere arbeidstakerne og fremme omstilling i bedriftene.
4. Prosjektet «Arbeid for trygd» i kommuner og fylkeskommuner må videreføres i henhold til avtale mellom organisasjonene. En utvidelse av ordningen til privat/statlig sektor må skje i samarbeid med organisasjonene.
5. Regjeringen må sørge for at arbeidsmarkedsetaten er skikkelig utrustet.
6. Ingen arbeidsmarkedstiltak må undergrave ordinære lønns- og arbeidsvilkår og arbeidsplasser.

Offentlige sysselsettingstiltak

7. Bygg flere boliger med nøktern standard ved ekstraordinær utvidelse av Husbankens utlånsrammer.
8. Større innsats i forbindelse med byfornyelse.
9. Sett igang ekstraordinære vedlikeholdsarbeider på offentlige bygg.
10. Statlige byggeprosjekter må forseres.
11. Framskynd OL-prosjektene.
12. Helsesektoren gis økte midler til større innsats, bedre service og flere arbeidsplasser.
13. Køen for å avtjene verneplikt reduseres.
14. Økte investeringer i samferdsel f.eks. vei- og jernbanetiltak.
15. Flere tiltak for å bedre miljøet ved økte rammer i Kommunalbanken.

Tiltak for vekst

16. Overskudd i næringslivet som skyldes inntektsmoderasjonen må gå til nyskaping og satsing på nye markeder. Økte investeringer i utlandet må ikke medføre utflytting av arbeidsplasser og gå på bekostning av investeringer i Norge.
17. Regjeringen må i Langtidsprogrammet bekrefte og forsterke signaler om en langsiktig politikk for økt verdiskaping og næringsvekst.
18. Det må legges fram en stortingsmelding om næringspolitikken som trekker opp retningslinjer for vekst og fornyelse i næringslivet.
19. Regjeringen må arbeide for at rentenedgangen fortsetter og sørge for at også bankene setter renten ned. Bankene må ikke

gi utbytte til aksjonærer før kundene har fått enda lavere rente på sine lån.

20. Statsbankene må tilføres økte rammer og brukes mer aktivt som et styringsmiddel i den økonomiske politikken.
21. Tilgangen på tålmodig risikokapital må bli bedre. Norsk Venture må påskyndes og sikres tilstrekkelig offentlig og privat kapital.
22. Regjeringen må sørge for at norske bedrifter ikke taper større oppdrag p.g.a. subsidierte konkurransevilkår.
23. Gjenkjøpsavtaler må følges opp mer aktivt når myndighetene inngår eller godkjenner kontrakter med andre land om produksjon av utstyr og materiell, f.eks. til forsvaret og på kontinentalsokkelen.
24. Offentlige utviklingskontrakter må gi flere oppdrag til næringslivet.
25. Den kraftkrevende industrien bør stimuleres til investeringer med sikte på nye produkter, høyere foredlingsgrad og nye markeder. Om nødvendig må nye kraftkontrakter som kan gi lavere kraftpriser tas i bruk på en konstruktiv måte.»

Haraldseth sa videre: – Vi håper at vi på denne måten har gjen-speilet det et betydelig flertall i Representantskapet føler når vi snakker om denne alvorlige saken.

Dirigenten, *Ole Knapp*: – Vi har hørt forslaget til uttalelse, som samtidig er krav til myndighetene.

DEBATTEN:

Ove Engevik, Fellesforbundet: – Jeg kan ikke stemme for forslaget til uttalelse i den form det foreligger. Bakgrunnen til dette gjelder *punkt 4*, hvor man sier at prosjektet Arbeid for trygd må videreføres. I dette prosjektet ligger det en ramme på 8 000 kroner til utbetaling for å utføre arbeid. Jeg trodde vi i LO hadde et prinsipp om at man arbeidet for lønn. Jeg trodde trygd var noe en fikk hvis man av en eller annen grunn ikke hadde tilgang på arbeid.

– Det som gjør forslaget enda mer uspiselig, er at det i *punkt 1* er en henvisning til AUF og LOs handlingsprogram mot ungdomsledighet, der det på side 4 står: «LO/AUF krever at praksisplassene inneholder god opplæring. Først da kan en godtgjøring lavere enn

vanlig lønn godtas. Uten opplæring må det betales tarifflønn for ordinært arbeid.»

I slike tilfeller kan vi komme i den situasjon at vi garanterer ungdommer en tariffestet lønn, mens eldre folk som ikke omfattes av denne ungdomsgarantien går for 8 000 kroner. Det kan være under tarifflønn for disse områdene.

– Jeg tror ikke Sekretariatet har hatt helt oversikt over konsekvensene av det de her innbyr oss til å vedta.

– Selv om man ut fra ett punkt er nødt til å stemme imot et forslag, er det ikke helt likegyldig for oss hvordan forslaget til slutt blir sendt ut. Rent generelt vil jeg si at det i forslaget til uttalelse egentlig ikke er foretatt en skikkelig avveining mellom hva som er sysselsettingstiltak for å avhjelpe den umiddelbare nød og hva som bør være langsiktige tiltak for å bringe oss ut av uføret. Det er jo det vi virkelig trenger.

– Uttalelsen bør også strammes inn. Den er altfor lang, og det mangler faktisk noe i vektleggingen her. Jeg synes det er blitt litt «lapskaus». Det er imidlertid mulig jeg tar feil. Nils Totlands betraktninger i den foregående debatten har min fulle støtte, hvor det ble konstatert at ett av våre hovedproblemer er at den materielle verdiskapningen i Norge i dag ikke dekker forbruket. Derfor synes jeg at vi i en slik uttalelse vel så mye burde vektlegge de langsiktige perspektiver, og burde ha en prioritering i forhold til å sikre og gi insitamenter på å få igang industrien igjen, spesielt den konkurranseutsatte. Jeg er ikke så helt fornøyd med hvordan dette er gjort i forslaget.

– At vi er nødt til å få til dette også for å sikre overføringer til andre sektorer av samfunnslivet, er jeg helt overbevist om. Jeg tror egentlig ikke at det er så store motforestillinger her.

– Det er fristende å gjennomgå forslaget punkt for punkt, men jeg skal forsøke å vise en viss avholdenhet i forhold til det.

– Jeg synes imidlertid at Sekretariatet i forhold til det jeg har nevnt under punkt 1 og 4 må få en del problemer når de skal veie dette opp mot punkt 6, der det står at ingen arbeidsmarkedsetat må undergrave ordinære lønns- og arbeidsforhold og arbeidsplasser. Dere må egentlig få visse plasseringsproblemer slik det nå foreligger i forslaget.

– Når det gjelder *punkt 21*, så kjenner jeg godt til uttrykket «risi-

kovillig kapital». Risikokapital er litt nytt for meg, men det er mulig vi mener det samme. Nå er det innført et nytt uttrykk «tålmodig risikokapital». Jeg tror jeg har en anelse om hva man mener, men jeg er ikke så sikker på at det er den riktige uttrykksmåten.

I *punkt 22* sies det at «Regjeringen må sørge for at norske bedrifter ikke taper større oppdrag på grunn av subsidierte konkurransevilkår». Betyr det at det er i orden hvis norske bedrifter taper mindre oppdrag? La oss i den anledning tenke litt på strukturen i norsk industri og norsk næringsliv. Det er jo de små oppdragene vi stort sett lever av totalt sett. Hvis vi alle skulle leve av Hydros resultater, tror jeg det ville bli smalhans for noen og hver. Jeg tror imidlertid ikke at det er det Sekretariatet mener, og jeg tar meg derfor den frihet å innlevere et endringsforslag til punkt 22:

– Jeg vil påstå at hvis man kan holde igang en verdiskapende bedrift og fortsette å produsere disse verdiene med tilskudd, slik som det praktiseres i andre land, så vil det være billigere enn å nedlegge bedriften og kjøre arbeidstakerne inn på sysselsettings-tiltak. Det må være fornuftig å opprettholde produksjonen, også fordi det er atskillig vanskeligere å få i gang produksjon av varer enn det er å få igang produksjon av tjenester.

– Når det gjelder behandlingen av Sekretariatets forslag, skulle jeg ønske at vi kunne ta en debatt og komme med forslag, og at både debatten og forslagene ble oversendt Sekretariatet. Slik at Sekretariatet kunne få fullmakt fra Representantskapet til å formulere den endelige uttalelsen. Jeg ser nemlig helt klart at en forsamling av denne størrelsesorden ikke er noen god redaksjonskomité. Nå skal jeg i og for seg ikke påstå at Sekretariatet er noen bedre redaksjonskomité, men det er i hvert fall færre folk der, og dermed sannsynligvis færre meninger. Jeg tror at Sekretariatet antagelig kan lage en god uttalelse.

Ove Engevik fremmet følgende endringsforslag til punkt 22:

«Regjeringen må sørge for at norske bedrifter ikke får dårligere rammebetingelser enn sine konkurrenter. Om nødvendig må subsidier og lønnstilskudd brukes, slik det også gjøres i utlandet.»

Jens-Petter Jensen, Fellesforbundet: – I tilknytning til forslaget til uttalelse skal jeg si litt om arbeidssituasjonen og utdanning.

Mellomoppgjøret er viktig for de av oss som har en arbeidsplass å gå til, men sett i forhold til sysselsettingsproblemene, føler jeg at det oppgjøret vi nå snakker om kanskje er av en noe underordnet betydning.

– Vi må få fart på Norge igjen, og i det inngår også å skaffe arbeidsplasser til alle de tusener som går ledige. I Fellesforbundet har vi uttalt oss noe kritisk til måten Regjeringen har håndtert arbeidsledigheten på. I en ganske lang periode virket det som om oppfatningen var at arbeidsledighet var noe av prisen som måtte betales for å få til den snuoperasjonen som økonomien og næringslivet måtte igjennom.

– Vi har hatt inntrykk av at i hvert fall en del av de økonomiske rådgiverne Regjeringen har knyttet til seg tenkte slik.

– Etter at ledighetstallene for januar måned ble kjent virker det imidlertid som om Regjeringen har blitt mere lydhør for de signaler som kommer fra fagbevegelsen og den så berømte «grasrota».

– Nå er ikke vi i Fellesforbundet like enig i samtlige av de tiltakene som lanseres og iverksettes. Vi er skeptisk til å føre flere arbeidsplasser over på tiltak i den offentlige sektor, og etter vår oppfatning vil det være bedre om ressursene ble benyttet innenfor de enkelte industribedrifter før permitteringer og oppsigelser er blitt en realitet.

Men i denne sammenheng må vi i fagbevegelsen være på offensi-ven og stille konstruktive krav til myndighetene. Det må også innebære at arbeidslivets organisasjoner tar medansvar ved utformingen av tiltakene – gjennomføringen og styringen av de midlene som anvendes. Hovedbetingelsen må være at arbeidsmarkedstiltakene blir målrettet, slik at de kan gi og videreutvikle kompetanse. Det vi vet er at man innen næringslivet har et sterkt behov for å utvikle sine egne interne miljøer, og arbeidsledighetens omfang gir ikke mulighet for å nytte AMO-sentrene i den hensikt å dekke det behovet. De representerer et skoleringsstilbud for 2 500 mennesker, men vi vet alle at de tallene vi snakker om har helt andre dimensjoner i seg.

– Jeg oppfatter situasjonen slik at det i dag er utviklet kurspakker som er målrettet, som dekker våre krav til det jeg har nevnt, og hvor partene i arbeidslivet såvel som utdanningsmyndighetene står bak. Våre bedrifter har også etter min oppfatning nødvendig kompetanse og utstyr, og dette kan i denne situasjon settes direkte

inn. De arbeidsmarkedstiltakene som blir satt i verk må settes inn som bedriftsinterne tiltak. Dermed får de arbeidsledige tiltakene i bedriften, og de vil få utvikling gjennom et målrettet utdanningsforløp i det miljøet de er vant til å være i.

– Det kan også hende at en har behov for utdanning av instruktører for å innfri målsettingen, og her mener vi at AMO-sentrene kan spille en rolle.

– Arbeidsledere må også få tilbud om arbeidsmarkedstiltak, og vi mener også at lærlingeordningen må forsterkes. Behovet for lærlinger i industrien er økende med tanke på å sikre framtida, men også for å styrke unge menneskers plass. En bør se litt på de tilskuddene som gis pr. elev. i den videregående skolen.

– Dette var noen konkrete tiltak. Jeg tror at hvis man klarer å føre en slik politikk, så vil industrien igjen få troen på at det lønner seg å ha en fast, stabil og velkvalifisert arbeidsstokk framfor det man nå har inntrykk av skjer i stor grad, at en bruker leiefirmaer og utstrakt bruk av overtid.

– Jeg mener det er en kjensgjerning at i kjølvannet av innstramningspolitikken som har skjedd, så har en rekke industribedrifter iverksatt urimelige nedskjæringer i arbeidsstokken. Denne trenden må vi få brutt, og som et ledd i bestrebelsene på å få ned ledighetstallene bør Regjeringen også se nærmere på den innkjøpspolitikken som praktiseres innenfor det offentlige – i kommunene, i fylkene og i statsforvaltningen. Det er etter min oppfatning ingen skam å kjøpe norske produkter. Norske industribedrifter bør stimuleres gjennom en utarbeidet strategi for innkjøpspolitikken, og her kan utviklingsavtaler være et element. For en rekke norske bedrifter, spesielt innenfor datasektoren, er det av avgjørende betydning å ha et hjemmemarked for å kunne konkurrere internasjonalt.

Det er mye godt i Sekretariatets forslag til uttalelse, men jeg slutter meg til det Ove Engevik sa, og regner med at dirigentbordet kanskje ser noe nærmere på det framlagte forslaget.

Roar Helgesen, Sekretariatet, sa innledningsvis at han ville søke å oppklare en åpenbar erindringsforskyvning hos LO-leder Haraldseth i forbindelse med avslutningen av foregående sekvens.

– Jeg brukte store ord og fett flesk med henvisning til Statsministerens brev av 24. februar i fjor.

– 31. januar 1989 satte vi ny rekord her i landet, med 123 000

arbeidstakere uten arbeid. Nå vil kanskje noen si at en ikke må regne med de som går på sysselsettingstiltak. Men de er også uten arbeid. Jeg hørte i radioen at ledigheten i februar «bare» hadde økt med 1500. I 1933 hadde vi valg. Da ble det lansert et slagord og laget en plakat, hvor det sto innrammet i rødt: «85 000 arbeidsledige krever hele folket i arbeid». Arbeiderpartiet vant valget.

– Det hadde overhodet ikke forundret meg om Willoch og co. på borgerlig side hadde satt denne rekorden, men det er skjendig at en regjering utgått av arbeiderbevegelsen setter en slik rekord.

– 16. februar i fjor ble det her fra denne talerstolen sagt følgende: «En sikker arbeidsplass og trygghet for lønningsposen er avgjørende for våre medlemmer. I motsetning til de fleste andre land, har vi hittil maktet å sikre sysselsettingen. Vi bør likevel ikke bli overmodige. Full sysselsetting er ikke noen selvfølge. Situasjonen kan raskt snu. Har vi først fått betydelig arbeidsledighet, har den lett for å bite seg fast.»

Ovennevnte sitat var basis for at vi fattet et vedtak som gikk inn for et inntektspolitisk samarbeid. Er resultatet av det inntektspolitiske samarbeidet at vi setter den ene rekorden etter den andre.

Jeg er så heldig at fra jeg gikk ut av folkeskolen har jeg fått lov til å ha arbeid hver dag, men jeg har også opplevd å arbeide sammen med arbeidskamerater som først fikk jobb da de var 18–20 år. Hvordan de opplevde sin hverdag kan en bare tenke seg.

– Jeg sa i Sekretariatet – og jeg sier det igjen her: Arbeidsledighet som Det norske Arbeiderparti og Regjeringen står ansvarlig for – det er et forrædere mot arbeiderklassen. Retten til arbeid er en menneskerett. Den går foran kampen mot inflasjon.

Vi snakker om konkurranseevne. Jeg vil minne om den fjernsynssekvensen vi så her fra denne talerstol da Oslo Arbeiderparti hadde årsmøte for kort tid tilbake, hvor én jeg håper blir nestleder i DNA, sa: «Vi skal sette oss i stand til å konkurrere andre ut av markedet, slik at andre mennesker i andre land kan få arbeidsledighet.»

– Nå må de som styrer landet skjerpe seg litt, og ikke bare snakke akademisk vrøvl og økonomisk tull. Nå bør man stikke fingeren i jorda og huske på hvor vi kommer ifra.

Mine barn skal ha sjansen til å bli akademikere, men husk hvor dere spiste grauten.

Jeg tror punkt 6 her forteller klart og tydelig at arbeid for trygd er bra, men ikke for 8 000 kroner måneden. Retten til arbeid er genuin. Jeg tillater meg å sitere en person som er død for noen tid tilbake: – «Mennesket er genuint og skal ha rett til arbeid og utdanning etter anlegg.»

Brit Unni Arntsen, Norsk Vernepleierforbund: – I fjor sa Gunnar Berge at høy ledighet var nødvendig og gunstig for å få fart på økonomien. Det førte naturligvis til reaksjoner, som endte med at Finansministeren slo fast at han bare hadde ment å si at arbeidsmarkedet var for stramt. Som kjent er det de vanlige kodeordene for samme målsetting.

– De siste årenes kampanje mot det såkalte stramme arbeidsmarkedet ser ut til å ha skapt et visst klima, der arbeidsledighet blir akseptert som en slags nødvendighet. I Norge har vi nå nådd etterkrigstidas høyeste arbeidsledighet – over 120 000 i januar i år. Minst av alt er utviklingen noen politisk eller økonomisk arbeidsulykke. Formålet med innstrammingspolitikken har vært å redusere underskuddet i utenriksregnskapet. Metoden Regjeringen har brukt er en generell innstrammingspolitikk, med redusert kjøpekraft for folk flest, og sparekniv mot statlige og kommunale velferdstiltak. Mens de siste oppgavene har vokst bl.a. som et resultat av arbeidsledigheten.

Redusert levestandard har vært nøkkelordet. I propagandaen er det sagt at vi brukte en månedslønn for mye. Innstrammingspolitikken har lyktes for Regjeringen. Lønnslov og skyhøye renter har vært viktige bidrag. Men ringvirkningene har også vært forutsigbare. Etterspørselen har i stor grad rammet hjemmekonkurrerende næringer. I tillegg foregår det styrt nedlegging av industri som langt fra er jappetiltak, mens de lønnsomme arbeidsplassene som skulle komme i stedet har latt vente på seg.

Oppgangen i eksportindustrien har ikke kompensert for noe av dette. Det foregår omstilling til arbeidsledighet, og det er styrt politikk. Fremdeles er det Regjeringens hovedlinje å fortsette omstillings- og innstrammingspolitikken. I en situasjon med høy arbeidsledighet får vi mange arbeidstakere på offentlige tiltak. Dessverre har disse ingen beskyttelse i form av tariffavtaler som andre arbeidstakere har, og det må fagbevegelsen aldri akseptere.

– På bakgrunn av det jeg har sagt fremmer jeg følgende *alternative forslag til uttalelse*, sa *Brit Unni Arntsen*:

«Arbeidsledigheten har nådd det høyeste nivået etter krigen. I januar 1989 var tallene på over 120 000.

Landsorganisasjonen kan ikke akseptere en økonomisk politikk som undergraver retten til arbeid, og hvor arbeidsledighet brukes som virkemiddel. Full sysselsetting var og er arbeiderbevegelsens fundament.

For at dette krav skal imøtekommes, må arbeidsmarkedet styres til økt satsing både på privat og offentlig sektor. Innenfor privat sektor må det legges vekt på videreføring av råvarer og på satsing innenfor områder det er av nasjonal interesse å være representert og influere på. Inntekten til brede lønnstakergrupper må økes, slik at hjemmemarkedet ikke rammes av svekket kjøpekraft. Rentenivået må senkes kraftig. Regjeringen må ta i bruk renteerklering. Offentlig sektor er et viktig satsingsområde. Ikke minst gjelder dette helse- og sosialsektoren som trenger store ressursoverføringer for å møte det økte pleie- og omsorgsbehovet.

Både for privat og offentlig sektor er det viktig å satse på forsknings- og utviklingsarbeid.

Det må skaffes meningsfylt arbeid for ungdom. Midlertidige tiltak som tjener til oppbevaring mer enn til å gi arbeidserfaring og kompetanse, må unngås.

LO går imot en utvikling hvor arbeidsgiverne kan innskrenke på antallet faste stillinger og i stedet få ivaretatt arbeidsoppgavene ved hjelp av arbeidsledige på tiltak.

Det er derfor et nødvendig krav at de som er under arbeidsmarkeditiltak får samme beskyttelse i form av tariffavtale som andre arbeidstakere har. Deltidsmarkedet må underlegges sterkere styring.

LO krever at retten til arbeidsledighetstrygd gjøres gjeldende for alle som registrerer seg som arbeidsledige, at ledighetstrygden økes og at de som er ledige sikres dagpenger i hele ledighetsperioden på samme beregningsgrunnlag.»

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk Forbund, henviste til det Ove Engevik sa om at han regnet med at uttalelsen går tilbake til Sekretariatet for endelig behandling, og syntes det hørt seg veldig fornuftig ut.

– Når det gjelder det fremlagte forslag til uttalelse, håper jeg at dirigenten tillater at jeg stiller følgende spørsmål:

– Jeg var på et årsmøte i Oslo Arbeiderparti, hvor kulturminister

Halvard Bakke var til stede for å redegjøre om den politiske situasjonen. På et spørsmål fra salen om hvordan Regjeringen kunne gå inn for å fjerne omsetningsavgiften på aksjer, svarte kulturministeren i sin oppsummering at det var etter krav fra LO. Jeg håper at LO-lederen gir et svar på hva som egentlig har skjedd i den saken.

– Det er mye bra i det fremlagte forslaget til uttalelse, men det inneholder hele 25 punkter. Jeg stiller meg ofte spørsmålet om hva vi oppnår gjennom Samarbeidskomiteen – som er det viktigste faglig-politiske forum vi har mellom LO og DNA – bl.a. når det gjelder den alvorlige situasjon vi er i med mange tusen arbeidsledige.

Er det slik å forstå at du Leif vil ta med deg inn i Samarbeidskomiteen den uttalelsen vi nå eventuelt oversender til Sekretariatet og tar den opp punkt for punkt? I så tilfelle synes jeg vi fører en fornuftig linje. Vi må nemlig ikke nå bare vedta en uttalelse, og så møtes vi igjen om ett år og ser på hva vi ikke har fått gjennomført. De konkrete tiltak vi nå ønsker å få gjennomført må bli tatt opp i det forum hvor det hører hjemme.

– Jeg fremmer derfor følgende endringsforslag til avsnitt 3, 2.linje:

«Markedsmekanismer trygger ikke sysselsettingen.»

I tillegg fremmer jeg følgende endringsforslag til punkt 19:

«Norges Bank har i løpet av de siste måneder satt ned renta med til sammen 2,8%.

Dette er til nå ikke fulgt opp av bankene.

Representantskapet krever at finansministeren treffer de nødvendige tiltak, om ikke det generelle rentenivået i bankene senkes tilsvarende.

Regjeringen må arbeide for at rentenedgangen fortsetter.»

– Den siste linjen i Sekretariatets forslag om aksjeutbytte er grei.

– Jeg fremmer også følgende forslag, som kan flettes inn i den generelle delen av uttalelsen:

«Etter Willoch-regjeringens fall ble det gjort nødvendige innstramningstiltak. Nå ser vi at tiltakene er blitt for stramme og har ført til en arbeidsledighet som er den største etter den andre

verdenskrig. Representantskapet krever derfor at Regjeringen fører en mer offensiv næringspolitikk for varige arbeidsplasser.

Fagbevegelsen kan ikke akseptere at det er de arbeidsledige som skal bære byrdene etter den ukontrollerte spekulasjonsperioden.

Det er beklagelig at vedtaket fra LOs representantskap våren 1987 om den økonomiske politikken ikke er blitt fulgt opp. Ved tariffoppgjøret 1987/88 krevde LO at det måtte bli mer lønnsomt å investere i produktiv virksomhet og tilsvarende vanskelig å tjene på økonomiske transaksjoner. Rentenivået, beskatningen av gevinster og utbytte på aksjeomsetning måtte bli virkemidler i denne sammenheng. Det ble også stilt krav om at økonomiske innstramminger ikke måtte drives så langt at det satte sysselsettingen i fare.»

Når det gjelder børs og spekulasjoner, så er det en tendens til at noen går rundt og tror at spekulasjonsøkonomien egentlig har gått i dvale.

I siste nummer av Økonomisk Rapport – på lederplass – skrives det at «Børsen stiger til himmels mens stadig flere arbeidsplasser går til helvete. Dette er symptomer som kan gi inntrykk av at vi lider av økonomisk schizofreni. En finansøkonomi som holdes oppe av børsaktørenes hallusinasjoner og en samfunnsøkonomi som befinner seg i dyp depresjon.» «Børsen fungerer best som et anlegg for resirkulering av aksjer og penger. Brukt egenkapital skifter eiere, men lite blir gjort for å reise ny egenkapital til produktive investeringer,» skriver bladet til slutt.

– Dette er bl.a. bakgrunnen for mitt forslag om fortsatt innstramning av børs- og spekulasjonsøkonomien.

Thor Fagerli, Skolenes Landsforbund: – Vi er alle avhengig av utekonkurrerende industri for å kunne holde vår virksomhet i gang. Såvel overføringer til primærnæringer som til offentlig virksomhet – særlig når det gjelder utdannings- og helsesektoren.

– På bakgrunn av de tallene som foreligger, vet vi nå at utekonkurrerende industri hadde en økning i 1988 på 2,9 prosent, og hjemmekonkurrerende industri har hatt en fallende kurve på 3,4 prosent.

Samlet hadde norsk industri en nedgang på 1,1 prosent i 1988. Samtidig vet vi at den industrien som produserer for byggemarkedet har hatt en nedgang på 4–5 prosent. Dette er vel ikke så rart når vi tenker på den byggeboomen vi hadde i 1987 og de forutgående årene.

– Forslaget som foreligger fra Sekretariatet viser bl.a. til satsingsområder, og siden jeg kommer fra skoleverket, er det kanskje ikke unaturlig at jeg henviser til side 2, øverst i dokumentet, hvor det står: «Det viktigste vi som nasjon kan investere i er en bedre skole og mer videreutdanning. ...»

– Jeg vil nevne et konkret byggeprosjekt, som kanskje spesielt Fellesforbundets leder burde gripe fatt i. Det gjelder et bygg som ble prosjektert for lang tid tilbake, og som hvert år har vært fremmet fra vår side, men som det aldri har vært bevilget penger til over statens budsjetter. Det er Statens Yrkespedagogiske Høyskole, som har en tomt liggende klar. Som har et ferdig forprosjekt og klare tegninger. En ønsker egentlig bare å stikke spaden i jorda for å få prosjektet i gang.

– Nå er det flere som jobber i det samme markedet, men vi tar gjerne imot flere positive bidrag. Partiets sekretær kunne jo også tenke litt konstruktivt skolepolitisk i den sammenheng.

Det jeg har nevnt er et byggeprosjekt som skiller seg klart ut fra de prosjektene vi har sett konturene av, og som vi nå ser reise seg både på Vaterland og andre steder i presseområdene. Der har vi en felles oppgave å gå løs på.

– Jeg viser da til *punkt 10* i det fremlagte dokumentet: «Statlige byggeprosjekter må forseres.»

Leif Sande, Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund, henviste til at arbeidsledigheten er vårt klart største problem. – I den forbindelse synes jeg at det fremlagte forslag til uttalelse er grei. Spesielt vil jeg understreke punktet hvor det står at «Regjeringen må nå føre en politikk hvor full sysselsetting er overordnet et hvert annet mål.» Dette synes jeg er et svært viktig punkt å få understreket.

– Oppgjøret i fjor, og det kravet vi stilte i forbindelse med det foregående punktet på dagsordenen, hadde som klar målsetting fra vår side at vi skulle få ned arbeidsledigheten. Så kan man selvsagt diskutere hvor vellykket det har vært, og om resultatet har stått i forhold til de kravene vi stilte.

Vår inntektsmoderasjon har spart industrien for milliarder av kroner. En del av målsettingen med å ha et moderat inntektsoppgjør er at det skal bli større fortjeneste i industrien. I den forbindelse vil jeg henlede oppmerksomheten på *punkt 16* i forslaget til uttalelse, hvor det står: «Overskudd i næringslivet som skyldes inntektsmoderasjonen må gå til nyskapning og satsing på nye mar-

keder. Økte investeringer i utlandet må ikke medføre utflytting av arbeidsplasser og gå på bekostning av investeringer i Norge.»

– Den inntektsmoderasjon vi viste ble etter lønnsoppgjøret i fjor av NHO beregnet til å utgjøre sju milliarder kroner. Nå har de i ettertid kommet med nye tall og funnet ut at det ga en økt fortjeneste på åtte milliarder. Etter at alle skatter og avgifter er betalt kan man si at nettoinntekten i industrien var to milliarder kroner som en direkte følge av vårt moderate lønnsoppgjør.

– Så vil jeg stille spørsmålet: Når det gjelder de pengene som vi har latt være å ta ut i inntektsøkning, skulle ikke vi i større grad vært med og disponert disse pengene for å kunne oppfylle de målsettingene som beskrives i punkt 16. I den forbindelse vil jeg ta opp en sak som også tidligere har vært tatt opp, nemlig lønnstakerfond. Jeg synes at man fram til Kongressen bør få en diskusjon om dette spørsmålet. Gjennom et lønnstakerfond har vi muligheten til nettopp å oppnå den målsettingen vi nevner i punkt 16, at overskuddet i næringslivet kan gå til nyskapning og satsing på nye markeder.

– Samtidig vil et slikt fond – hvis det er innrettet på riktig måte – kunne medvirke til at en får stemmerett på generalforsamlinger i bedriftene, for derved å få økt innflytelse. I 1984 innførte Sverige lønnstakerfond. Vi vet at økonomien i Sverige etter 1984 har gått relativt godt og at de har hatt en god utvikling. Nå skal ikke jeg påstå at det skyldes at de innførte lønnstakerfond, men det er i alle fall mange som sier at lønnstakerfondene i Sverige har vært en vesentlig medvirkende faktor til at dette har kunnet skje.

Arne Grønningseter, Norsk Sosionomforbund, viste til at den situasjonen vi nå står overfor er enda mer alvorlig enn statistikkene tilsier, fordi det helt opplagt er store mørketall når det gjelder arbeidsledigheten.

– Sekretariatet har lagt fram et forslag i 25 punkter, hvorav jeg gjerne vil kommentere tre ting som det skulle være forholdsvis enkelt å gjøre noe med – og som opplagt vil være et bidrag i denne sammenheng.

– Det første gjelder større innsats i offentlig sektor – det andre er en mer aktiv deltakelse fra statens side for å få igang nye arbeidsplasser. I tillegg vil jeg nevne forurensningsproblematikken og miljøforstyrrelser.

Det burde foreligge en mengde ting å ta fatt på, og mye arbeid som kunne gjøres innenfor den sektoren.

– Å få ned renten ytterligere er også helt nødvendig. Jeg tror det må hardere virkemidler til enn de som har vært brukt hittil, f.eks. renteerkklæring.

– Jeg vil støtte Ove Engevik i det han sa om tiltakene arbeid for trygd. Det må være et minimumskrav at det betales skikkelig lønn for det arbeidet som utføres.

– I den foreliggende situasjon er det også nødvendig å stille krav til arbeidsledighetstrygden. Vi vet at antallet langtidsledige øker drastisk – noe som vil få store konsekvenser på sikt. Derfor blir det helt nødvendig å stille krav om at man skal ha rett til trygd i hele ledighetsperioden. Vi vet også at det er en stor gruppe arbeidsledige som ikke har rett til trygd. Det gjelder særlig dem som kommer rett fra utdanning over til ledighet. Jeg mener å ha lest at antallet arbeidsledige som ikke har rett på trygd omfatter ca. 25 000. Dette er helt uakseptabelt. Det eneste de da har som tilbud er sosialkontoret, foreldre – eller familiestøtte. Det kan ikke aksepteres.

Jeg er redd for at denne situasjonen vil føre til en alvorlig fattigdomsutvikling for store grupper i vårt samfunn. Det er et tilleggsproblem som det må gjøres noe med.

– Til slutt vil jeg gi uttrykk for støtte til det forslaget Brit Unni Arntsen la fram. Det er mere generelt enn Sekretariatets forslag, men inneholder mange viktige elementer som må med i en uttalelse om sysselsettingssituasjonen.

Jardar Hendricksen, Østfold fylke: – Når det gjelder de enkelte punktene i Sekretariatets forslag til uttalelse, går også jeg ut fra at det vil bli en tilbakesending til Sekretariatet for redigering, slik at en kan få med seg noen av de synspunkter som kommer fram i debatten her. Det er ikke så enkelt hvis vi i full fart skal sette opp strekpunkter for hva vi mener bør gjøres.

– Vi snakker fra denne talerstolen som om det er Arbeiderpartiet og Regjeringen som har flertall på Stortinget, men det er ikke tilfelle. En del av våre kamerater er dessverre medskyldige i at situasjonen er slik – noe som er dypt å beklage. Det er vel heller ikke i hovedsak Regjeringen som har skapt arbeidsledigheten. Det er

tross alt bedriftene ved sine bedriftseiere og – ledere som i hovedsak reduserer arbeidsplassene. Det er ikke Regjeringen som har kjøpt verft i Skottland – det er det Kværner som har gjort. Det var ikke Regjeringen som nedla NEBB på Skøyen – det var det EB som gjorde.

– Men når det er sagt, så tror jeg at Regjeringen har sittet litt for lenge på gjerdet siden sist vi vedtok et tariffoppgjør. Allerede den gang skulle vel en del av de tiltakene som vi nå krever vært satt ut i livet. Vi krever at arbeidskontorene skal styrkes. Det er vel egentlig noe sent, men bedre sent enn aldri. Situasjonen i dag er at arbeidskontorene ikke makter å ta imot den mengden av arbeidsledige som kommer dit. Tillitsmannsapparatet må brukes for å tre støttende til. Slik har i hvert fall situasjonen vært i nedre Glomma-regionen, hvor de tillitsvalgte for å hjelpe arbeidskontoret har måttet stille opp for å yte service overfor arbeidstakere som er blitt oppsagt. På toppen av dette er også sosialkontorene underbemannet. Det er nemlig dit de blir sendt fra arbeidskontoret på grunn av for dårlig bemanning, og det tar opptil 10–11 uker før en kan få midler ut fra arbeidsledighetstrygden. Dette er situasjonen for de arbeidsledige i dag. Det er derfor helt klart at det her trengs styrket bemanning umiddelbart.

– Jeg har en viss skepsis til økonomer – noe jeg tror at også LO og Regjeringen skulle hatt. Jeg tror nemlig ikke at de er utdannet til å kunne utføre en positiv jobb på bedriftene. Vi møter den argumentasjonen at det er økonomene som har vært rådgivere og som sier at bedriftene for å tjene penger er nødt til å si opp så og så mange. Økonomene i bedriftene har svært ofte ingen bakgrunn i yrkeslivet – ingen bedriftsbakgrunn – for å kunne forstå at det finnes en hel del andre momenter som kan gjøre at en bedrift går bra uten å si opp arbeidstakerne.

– Jeg vil også nevne en annen ting de som blir arbeidsledige opplever – og som det utrolig nok finnes mennesker som vet å tjene penger på. Jeg tenker da på hushaiene som nå er ute på markedet, og arbeidsledige som må la sine hus gå på tvangsauksjon for i det hele tatt å kunne overleve. Hushaiene kjøper disse husene billig, og selger dem med stor fortjeneste. Dette burde ikke minst kommunene og Regjeringen kunne sette en stopper for.

– På vår bedrift har vi hatt folk på arbeidsmarkedstiltak. Det er ikke bare penger det dreier seg om i den henseende, selv om jeg

skulle ønske at vi kunne betale dem atskillig mer. Disse blir tatt inn utenfor det vi har anledning til å ha i normal produksjon. Men det går da bare de får arbeidstrening. De vi har hatt på slike tiltak har etter sine egne utsagn hatt stort utbytte av dette. De har vært veldig positive til å få et slikt tilbud fra en bedrift – selv om de ikke har fått mer enn de ville ha fått i arbeidsledighetstrygd.

– I Sekretariatets forslag er det ett punkt jeg spesielt vil bemerke, nemlig *punkt 15*: «Flere tiltak for å bedre miljøet ved økte rammer i Kommunalbanken.» Jeg regner da med at det er tenkt på utbygging av renseanlegg og andre miljøtiltak. Da synes jeg at det bør knyttes til det samme punktet at Regjeringen fjerner investeringsavgiften, slik at det blir enklere for kommunene å få løst disse store oppgavene.

– Til *punkt 20*: «Statsbankene må tilføres økte rammer og brukes mer aktivt som et styringsmiddel i den økonomiske politikken.» Dette mener jeg ikke er nok. Her må i tillegg topprenten i Husbanken reduseres vesentlig.

– Jeg tillater meg derfor å fremme følgende forslag som en tilføyelse:

«Topprenta i Husbanken må reduseres.»

– Når det gjelder *punkt 22*, så har jeg en annen oppfatning enn andre talere som har nevnt dette punktet. I Finland har de slått sammen tre av sine største skipsverft, og gitt en klar uttalelse om at nå bruker vi de samme subsidier som EF gjør. Ferdig med det. Det var vel også noe vi skulle ha gjort for norsk skipsindustri. Nå er det oppgang i denne bransjen, og mesteparten av norsk skipsindustri er nedlagt. Vi har ingen muligheter til å møte utviklingen som vil komme i forbindelse med modernisering av skipsflåten. Vi må subsidiere, slik vi vet de gjør både i Spania, Italia, Frankrike, Tyskland, Belgia og andre land.

Roar Helgesen, Sekretariatet: –I inneværende års budsjett innførte man økte egenandeler på helsetjenester for de gamle her i landet – noe som medførte at staten sparte 75 millioner kroner. Samtidig ble omsetningsavgiften for aksjeomsetning sløyfet. Regjeringen fikk dermed en inntektssvikt på 3–500 millioner kroner.

Så kan en selvsagt spørre hvem som vil ha fordel av dette? Det er vel ingen som tror at bedriftenes økonomi blir styrket ved at f.eks.

Hansen kjøper en aksje av Pedersen og betaler 10 kroner mere enn Pedersen betalte for aksjen.

Aksjesalg har aldri styrket en bedrifts økonomi. Dermed har jeg ikke sagt at aksjeemisjon ikke kan styrke en bedrifts økonomi ved at aksjekapitalen økes.

– Jeg siterte i mitt forrige innlegg en person som sa at mennesket er et genuint vesen, som har rett til å gå ut med løftet panne – rett til arbeid, rett til utdanning etter evner og anlegg. Rett til trygghet under sykdom og alderdom. Det er det fundamentet noen og hver skulle bygge på. Jeg vil igjen minne om Statsministerens brev av 24. februar i fjor – et brev jeg mener ikke innfridde de forutsetningene LOs representantskap la til grunn i sitt vedtak 16. februar 1988. Første strekpunkt i vårt vedtak var å sikre sysselsettingen. Jeg bare spør: Hvilken sysselsetting ble sikret på bakgrunn av det vi trodde vi medvirket til ved tariffrevisjonen i 1988?

– Regjeringen har ikke flertall i Stortinget, men alle vet at det innenfor Stortinget finnes et så stort virvar blant de borgerlige partiene, at de kunne ha satt noe hardere betingelser i stedet for å vike unna for å beholde taburettene.

Arnold Langbråten, Fellesforbundet, innledet med å si at han først ville ta opp en sak som vedrørte det punktet som ble diskutert, men som kanskje ikke direkte vedrørte det framlagte forslaget fra Sekretariatet.

– Det gjelder følgende forhold. Når en arbeidstaker melder seg på arbeidskontoret og søker om arbeidsledighetsstønad, så må vedkommende dokumentere oppsigelse uten egen skyld og må vedlegge sluttattest. Det er i dag betingelsen for å få arbeidsledighetstrygd. Hvis dette ikke kan dokumenteres blir man avvist. Hvis alt er i orden og dokumenter kan framvises, må vedkommende vente opptil 10–12 uker for å få den trygden en har krav på. Det sies at arbeidskontorene er overarbeidet, men det tenkes ikke på den stakkaren som må ha en daglig inntekt for å klare de løpende utgiftene. Vedkommende blir henvist enten til sosialkontoret, hvor forholdene om mulig er enda vanskeligere, eller til en bank.

– Jeg vil derfor be ledelsen i LO om snarest å kontakte myndighetene og si at en ikke finner seg i at folk som har krav på trygd må vente 10–12 uker for å få penger til å leve av. Myndighetene får finne praktiske ordninger, slik at folk som bevislig har dokumentert å ha krav på slik trygd får utbetalt dette automatisk.

– Sekretariatets forslag til uttalelse er veldig vanskelig å bli klok på, og som de selv sier å ha hatt mye problemer med. På side 79 i rapporten fra Det tekniske beregningsutvalg står det: «I en situasjon med rikelig tilgang på arbeidskraft og kapital kan lavere lønninger og svekket lønnsomhet i andre næringer føre til at industriens konkurranseevne bedres ved at det blir lettere for industrien å skaffe arbeidskraft og kapital.»

Jeg var på et møte hvor Finn Kristensen holdt foredrag, og ett av hans poenger var at det måtte gjøres rom for nyskapning og ny industri. Derfor fikk vi bølgen med arbeidsledighet. Det er jo en del av sannheten. Jeg går ut fra at det handles ut fra det som er vår felles målsetting, nemlig å trygge framtida på best mulig måte. Jeg tror at noe av det jeg nå siterte er en del av drivkraften i den prosessen vi nå er inne i. Jeg tror også at en av de største hindringene – særlig for små og mellomstore bedrifter – nettopp er renteutgiftene. De belaster nemlig driftskreditten. Det finnes nesten ingen bedrift i Norge i dag som driver uten driftskreditt.

– Jeg vil på bakgrunn av det jeg har sagt foreslå at den første setningen i punkt 19 strykes og erstattes med:

«Renten må settes ned da den er kostnadsdrivende for drift og nyinvesteringer, særlig for små og mellomstore bedrifter.»

Olav Lindrupsen, Fellesforbundet: – Jeg håper at vi nå kan samles om de punktene som er lagt fram fra Sekretariatets side. Jeg har imidlertid et punkt jeg vil be ledelsen om å vurdere. Det gjelder følgende:

– Når en person er arbeidsledig, så skal han trekkes skatt av ledighetstrygden. Da er han hos annen arbeidsgiver, og trekkes skatt etter en prosent som er en helt annen enn det han har hos sin hovedarbeidsgiver. De fleste som har tabellkort har en prosentsats oppgitt, som man vanligvis kaller for overtidsskatten, og denne prosentsatsen er det som trekkes av arbeidsledighetstrygden. Dette må det rettes på snarest, slik at man i alle fall på denne måten ikke blir straffet urimelig.

– Så til punkt 20 – Statsbankenes rolle. De norske statsbankene går alltid, med unntak av DUF, inn med første prioritets lån til næringslivet. I den situasjon som det norske bankvesen befinner seg i dag, er det slik at svake bedrifter ikke får kreditt fra de vanlige finansinstitusjonene, og dermed er den førsteprioritet de kan få i statsbankene ingenting verd. Nå må vi gjøre som de har gjort i

Sverige, at statsbankene har annenprioritetsdelen, og det vanlige bankvesen går inn med førsteprioritet. Da tror jeg vi kan få litt fart i næringslivet.

– Flere har satt søkelyset på topprenten i Husbanken. Etter mitt skjønn er det ikke de personene som har topprenten i Husbanken det er synd på, for det er folk i min alder. De som har topprente har allerede nedbetalt lånet ganske betydelig på grunn av en stigende kurve. Det er små lån det dreier seg om.

Det er etter min mening en hel feilaktig politikk å sette ned topprenten i Husbanken. Det er de første årene en må ha renten ned.

– Så et spørsmål direkte til LO-ledelsen: Kan man utarbeide en førstehjelpsbok – en liten brosjyre – fra LO som kan hjelpe de arbeidsledige. Den bør antagelig gis via fagforeningene, slik at fagforeningene har et samlet dokument der de kan gi hjelp til de arbeidsledige. Jeg tror dette er en del av det vi kan gjøre i den situasjonen man nå står oppe i.

Dirigenten, *Ole Knapp*, erklærte debatten for avsluttet, og ga ordet til LOs leder, *Leif Haraldseth*, for oppsummering av debatten.

Leif Haraldseth: – Først vil jeg takke for de mange forslag og positive bidrag vi har fått til forslaget til uttalelse i forbindelse med sysselsettingssituasjonen. Jeg regner med at Representantskapet her konkluderer med at de foreliggende forslag blir oversendt Sekretariatet, og at Sekretariatet får fullmakt til å foreta den endelige formulering av uttalelsen.

– Som et hovedpunkt vil jeg si at vi ser på sysselsettingstiltak som positive tiltak. Alt er bedre enn arbeidsløshet. Da må vi også arbeide ut fra den målsettingen at vi må presse på myndighetene for å få til flest mulig sysselsettingstiltak. Det er vår hovedinnstilling, som vel ikke er noe særlig annerledes enn den vi opererte med tidlig i 80-årene, hvor vi i perioder også hadde en altfor høy arbeidsledighet her i landet.

– Jeg har et par kommentarer til punkt 4 i Sekretariatets forslag. Prosjektet «Arbeid for trygd» er gjennomført i forhold til kommuner og fylkeskommuner, og jeg går ut fra at gjennomføringen av prosjektet er i samarbeid med våre organisasjoner i kommunesektoren, slik at det her ikke er snakk om misbruk av ordningen. Det

som er på gang her, er en ytterligere utredning om arbeid for trygd, som skal gjelde både i den private og i den statlige sektor. Innføring av en slik ordning i disse to sektorene krever lovendring. Dette forslaget er snart ferdig fra Kommunaldepartementets side, og vi vil få det til høring. Vi vil da sørge for at vi også får fram våre synspunkter, slik at det heller ikke i disse sektorene settes igang tiltak som fører til misbruk. Det har også sammenheng med ordlyden i punkt 4: «må skje i samarbeid med organisasjonene». Og for sikkerhets skyld – for å gardere oss – har vi ført inn i punkt 6: «Ingen arbeidsmarkedstiltak må undergrave ordinære lønns- og arbeidsvilkår og arbeidsplasser.» Det siste var for å få fram en sikkerhet for at slike tiltak ikke fører til misbruk, og dermed virker mot sin egentlige hensikt. Det er motiveringen for formuleringene i punkt 4 og 6.

– Jeg vil si litt om punkt 21, som har sammenheng med det Rune Kristiansen tok opp. Det ble spurt hva vi mener med tålmodig risikokapital, og til det kan jeg svare at vi selvsagt ikke bare skal ha risikokapital, men vi skal ha tålmodig risikokapital. Med det mener vi at en ikke skal forvente at kapitalen har en stor og rask rentabilitet over seg, men at en er tålmodig med å innkassere forrentningen av kapitalen.

– Rune Kristiansen nevnte at det på Oslo Arbeiderpartis møte ble hevdet at Regjeringen fjernet omsetningsavgiften på aksjer etter krav fra LO. Det har sammenheng med utviklingen av Bergo-utvalgets innstilling, som ligger til grunn for A/s Norsk Venture. Tor Andersen var LOs medlem av utvalget. I den anledning vil jeg også gjerne gi uttrykk for at vi var svært aktive i utvalgets arbeid og fremmet forslag, fordi vi så punktet om å få tålmodig risikokapital til næringslivet som et veldig viktig poeng. Vi hadde en altfor laber investeringstakt i industrien, og måtte skaffe kapital som ikke skulle ha rentabilitet med en gang. Det har vi sett på som et vesentlig punkt for at vi senere kan trygge våre arbeidsplasser. I Bergo – utvalget ble det en blanding av utvalgsarbeid og forhandlinger. Vi kom til slutt fram til en slags pakkeløsning, hvor staten skulle bidra med 49 prosent av den totale kapitalen – opp til 1,8 milliarder kroner – når både A-kapital og B-kapital ble lagt sammen. For å få et skikkelig flertall i utvalget – som var et parts-sammensatt utvalg, hvor også Industriforbundet var med – så var det nødvendig for oss å akseptere at omsetningsavgiften på aksjer ble sløyfet. Det er selvsagt ikke slik at vi har tatt noe initiativ til å sløyfe omsetningsavgiften på aksjer. Men for å få til en skikkelig

tilgang på tålmodig risikovillig kapital, så måtte dette sees i sammenheng.

– Langbråten tok opp ventetid for arbeidsledighetstrygd. I den anledning kan jeg opplyse at dette spørsmålet allerede er tatt opp, og i punkt 5 i forslaget fra Sekretariatet sier vi: «Regjeringen må sørge for at arbeidsmarkedsetaten er skikkelig utrustet.»

– Lindrupsen tok opp spørsmålet om hvorvidt det er topprenten eller andre renteperioder som skal prioriteres. Såvidt jeg husker, er renteutviklingen slik at en starter på 5 prosent det første året, 6 prosent det andre, 7 prosent det tredje osv. Hvorvidt vi da i utgangspunktet kan gå ned til 4 prosent, vil være en vurderingssak. Forslaget fra Lindrupsen skal selvfølgelig også vurderes sammen med de andre forslagene, som jeg håper Representantskapet vedtar å oversende til Sekretariatet for videre bearbeidelse.

Dirigenten takket Leif Haraldseth for oppsummeringen, og opplyste at det forelå fem forslag til endringer, som til dels var ganske omfattende.

VOTERING:

Fra Ove Engevik forelå følgende forslag til forretningsordenen:

«Uttalelsen og forslag oversendes Sekretariatet, som får Representantskapets fullmakt til å utforme denne på Representantskapets vegne med bakgrunn i den avsluttede debatt.»

Dirigenten ga uttrykk for at han var svært enig med Ove Engevik, og ba om forståelse for at han ikke nå var i stand til å referere alle de håndskrevne forslagene, men anmodet om at Sekretariatet fikk den fullmakten Ove Engevik anbefalte.

VEDTAK: Alle forslagene ble oversendt Sekretariatet.

AVSLUTNING:

Leif Haraldseth takket dirigenten for vel utført arbeid, og på vegne av Sekretariatet takket han Representantskapet for de konklusjoner en hadde kommet fram til. – Nok engang har Representantskapet truffet viktige avgjørelser.

– Når vi kommer sammen igjen vil det etter all sannsynlighet bli til det siste møte i dette Representantskapet. Vi skal ha kongress i oktober og sender valgordningen til Representantskapets medlemmer. Jeg håper man møter fulltallig opp på vårt neste representantskapsmøte, som også vil få viktige saker til behandling. Da skal vi komme tilbake og redegjøre for resultatet av de forhandlingene vi nå skal gå inn i.

– Takk for møtet og vel hjem, sa Leif Haraldseth til slutt.

NAVNELISTE:

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Åge Hansen Melø, Hans Jørgen Eriksen, Magnus Midtbø.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Arnfinn Nilsen, Anders Bjarne Rodal, Reidun Johansen, Endre Øygarden, Jan Olav Ingvaldsen, Bjørn Berggård.

Norsk Barnevernpedagogforbund:

Bjørn Christiansen.

Norges Offisersforbund:

Peter A. Moe.

Fellesforbundet (Seksjon Bekledning):

Anders Brevik, Anne-Marie Larsen.

Fellesforbundet (Seksjon Bygning):

Kjell Martinsen, Kjell Røttereng, Knut Mansås, Olav Lindrupsen, Lars Eide, Ivar Johansen, Harald Schjetne.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Gunnar Andersen, Bjørn Sørensen, Helge Tystad, John Hedin, Johannes Henriksen, Oddvin Rødal.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Roar Øvrebø.

Norsk Grafisk Forbund:

Bjørn Harald Kristiansen, Rune Kristiansen.

Handel og Kontor i Norge:

Oddvar Irvoll, Finn Wang, Syver Bakken, Elvy Fedje, Ole Landsem, Eva Disch, Lillian Karlsen.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Solfrid Johansen, Svein Fjæstad.

Norsk Jernbaneforbund:

Torgrim Elsrud, Aslaug Trondsen, Magnus Kalstö.

Fellesforbundet (Seksjon Jern og Metall):

Trygve Johnsen, Ove Engevik, Halstein Sjøvold, Ole Lysø, Terje Olav Lund, Arnold Langbråten, Juul Magne Melvold.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Olav Støylen, Birger Blomkvist, Ole Willy Strandhagen, Jan H. Ness, Terje Norevik, Sverre Rauø.

Norsk Kommuneforbund:

Marthe Kjær Andersen, Frank Brunsell, Gerd Landfald Nielsen, Alberth Eidem, Oddvar Olsen, Marthe Stensen, Kjell Jamne.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Gunnar Tønder.

Norsk Musikerforbund:

Tore Nordvik.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Rolf Frøysland, Leif Lund, Wiggo Aanes, Odd Hansen, Rigmor Andersen, Solveig Fjeld Hansen.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund:

Leif Sande.

Fellesforbundet (Seksjon Papir):

Jens-Petter Jensen, Jan A. Jørgensen.

Postfolkenes Fellesforbund: (Består av Den norske Postorganisasjon og Norsk Postforbund):

Jan Inge Kvistnes, NP, Thorsten Smalberget, NP, Kjellaug Kristiansen Jota, Jan Dybvik.

Norsk Sjømannsforbund:

Willy Syversen, Olav Bjørklund, Jan Skrede.

Fellesforbundet (Seksjon Skog og Land):

Einar Engseth.

Skolenes Landsforbund:

Thor Fagerli.

Norsk Sosionomforbund:

Arne Grønningsæter.

Tele- og Dataforbundet: (Består av Norsk Tele Tjeneste Forbund og Den norske Teleorg.):

Lillian Bekkevad, Ernst Kr. Risan, Frode Opsahl.

Norsk Tjenestemannslag:

Gørild Sæland, Eli Gripne, Klaus Halvorsen, Inger Kj. Jensen, Tor Hultmann, Johan Alnes, Bjørg Larsen.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Odd Bach, Leif Erstad, Jann O. Johansen.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Hildegunn Brune.

Norsk Vernepleierforbund:

Brit Unni Arntsen.

FYLKENES REPRESENTANTER:

Østfold fylke:

Jardar Hendricksen.

Oslo fylke:

Per Klausen.

Akershus fylke:

Ragnhild Gløtheim.

Hedmark fylke:

Reidar Hulleberg.

Oppland fylke:

Per M. Kyseth.

Buskerud fylke:

Roar Flaathen.

Vestfold fylke:

Kjeld Pedersen.

Telemark fylke:

Karin Haugane.

Aust-Agder fylke:

Kai Ånonsen.

Vest-Agder fylke:

Magne Raamundsen.

Rogaland fylke:

Johannes Fosse.

Hordaland fylke:

Arnulf Ingvaldsen.

Sogn og Fjordane fylke:

Kristoffer Skjolden.

Møre og Romsdal:

Aslaug Rindarøy.

Sør-Trøndelag fylke:

Kåre Rasmussen.

Nord-Trøndelag fylke:

Gundrun Viken.

Nordland fylke:

Alvin Martinsen.

Troms fylke:

Jorunn Eriksen.

Sekretariatet:

Leif Haraldseth, Ole Knapp, Svein-Erik Oxholm, Liv Buck, Harald Øveraas, Sidsel Bauck, John Stene, Arthur Svensson, Liv Nilsson, Einar Hysvær, Edvin Ramsvik, Jan Werner Hansen, Walter Kolstad, Roar Helgesen, Tore Lundberg.

Vararepresentater til Sekretariatet:

Yngve Hågensen, Esther Kostøl, Evy Boverud Pedersen, Tor Andersen (konstituert), Erling Oen, Leif Thue, Kjell Christoffersen, Gunnar Grimnes, Arthur Bauge, Lars A. Myhre, Anton Solheim, Jan Bråten, Sverre Worum.

Statstjenestemannskartetlet:

Nils Totland.

Revisjonsutvalget:

Storm Lundberg, Rolf Kaldahl, Håkon Nielsen.

DISTRIKTSKONTORENE:

LOs Distriktskontor – Østfold:

Rolf-Thore Hildebrandt.

LOs Distriktskontor Oslo – Akershus:

Terje Kristiansen, Wenche Paulsrud.

LOs Distriktskontor – Hedmark:

Gunnar Pettersen.

LOs Distriktskontor – Oppland:

Åge V. Nordby.

LOs Distriktskontor – Buskerud:

Roar Løver.

LOs Distriktskontor – Vestfold:

Richard Trælnes.

LOs Distriktskontor – Telemark:

Gerhard Lunde Larsen.

LOs Distriktskontor – Aust-Agder:

Arild Stokken.

LOs Distriktskontor – Vest-Agder:

Gudmund Gyberg.

LOs Distriktskontor – Rogaland:

Erling Høiland.

Kårstø-anlegget:

Kåre Lunde.

LOs Distriktskontor – Hordaland:

Vigdis Ravnøy.

Mongstad/Sture-anlegget:

Kåre Karlsen.

LOs Distriktskontor – Sogn og Fjordane:

John Bjarne Hjelmeland.

LOs Distriktskontor – Møre og Romsdal:

Johnny Røed.

LOs Distriktskontor – Sør-Trøndelag:

Rikhard Haugen, Kjell Flønes.

LOs Distriktskontor – Nord-Trøndelag:

Liv Thun.

LOs Distriktskontor – Nordland:

Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.

LOs Distriktskontor – Troms:

Svein Rasmussen.

LOs Distriktskontor – Finnmark:

Leif Laurila.

LOs Administrasjon:

Eigil Alfheim, Gunnar Andersen, Tor Harald Berg, Juul Bjerke, Torgeir Bjørnaraa, Vidar Bjørnstad, Ingeborg Moen Borgerud, Johan-Ludvik Carlsen, Jorun Christensen, Karl Nandrup Dahl, Knut Endreson, Grethe Fossli, Kirsti Grevskott, Adelheid Gulbrandsen, Gunnar Jan Hansen, Erlend Hansen, Øivind T. Hansen, Ellen Horneland, Tonje Houg, Lasse Jahnsen, Dag Johnsen, Anthony Kallevig, Anne Cathrine Knudsen, Bjørn Kolby, Egon Ivan Løbekk, Egil Folke Moe, Aase Morin, Kåre Myrvold, Magne Nedregård, Knut Nilsen, Erik Orskaug, Else Marie Osmundsen, Thorstein Pedersen, Børre Pettersen, Kjell Samuelsen, Kaare Sandegren, Haakon Skaug, Lars Olav Skårberg, Sven Tjernshaugen, Eidar Trulsen, Vesla Vetlesen, Knut Weum, Even Aas.

Sørmarka, LOs studie- og konferansesenter:

Jakob Grava.

Samarbeidskomiteen DNA/LO:

Gro Harlem Brundtland, Einar Førde, Thorbjørn Jagland, Gunnar Berge.

Spesielt innbudte:

Tor Aspengren, Einar Strand.

Referent:

Berit Henriksen.

